

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ
(КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ)**

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

бакалавра з політології
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему:

Прогнозування ризиків в політичних системах

Виконав : студент- IV курсу,
групи ФФІ-41с Тарас Р.І.
спеціальності 052 Політологія

_____

Керівник Іленьків Г.В. _____

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Львів - 2022 року

Зміст

Вступ	3
Розділ 1	6
1. СПЕЦИФІКА ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ	6
1.2 Концепція Політичного ризику	18
Розділ 2	21
2.1 Політична невизначеність та політична нестабільність	21
2.2 Ризик країни та індикатори політичного ризику	26
Розділ 3	32
3.1. Прогнозування в аналізі політичних ризиків	32
3.2 Індикатори політичних ризиків	46
Висновок	52

Вступ

Актуальність теми. Політичні ризики – це міра очікуваної невдачі політичної діяльності, яка визначається як співвідношення ймовірності неуспіху вжитих заходів та ступеня несприятливих наслідків, зумовлених втіленням прийнятих політичних рішень.

Ризики стали більш складними та невизначеними. Це пояснюється взаємозв'язком і взаємозалежністю. Таким чином, політичні ризики мають більш глобальний масштаб. Взаємопов'язаний характер глобальної політичної економії призвів до більш інтенсивного співробітництва та конкуренції, а це, у свою чергу, призвело до значно вищого рівня втручання всіх акторів, задіяних на глобальній арені.

Середовище політичного ризику стало складним і дедалі важчим для аналізу та розуміння. У результаті люди стали більше усвідомлювати політичні ризики, а аналіз політичних ризиків був переміщений до високого пріоритету в прийнятті корпоративних рішень.

Еволюція аналізу політичного ризику була складним процесом протягом останніх кількох десятиліть. Наприкінці 1960-х років у американській зовнішній політиці почали з'являтися перші праці про політичний ризик та аналіз політичного ризику. У період до ОПЕК аналіз політичних ризиків епохи не вважався пріоритетом у прийнятті корпоративних рішень. У цю епоху аналіз політичного ризику перебував на ранніх етапах концептуальних досліджень, а політичний ризик вважався м'якою наукою через якісний характер ранніх досліджень. Лише в епоху ОПЕК у 1970-х роках політичний ризик став пріоритетом у прийнятті корпоративних рішень. Більше того, поява перших нафтових криз у 1973 році ознаменувала епоху, коли аналіз політичних ризиків набув обертів. Ця епоха характеризується впровадженням більш кількісних методів аналізу політичних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні межі політичного ризику завжди були туманними, про що свідчить факт що,

починаючи з 1970-х років, наука про політичний ризик містить багато оглядів літератури, щоб схопитися за цю неоднозначну концепцію.

Не було багато спроб перевірити надійність сучасних моделей політичного ризику для прогнозування реальних збитків. Хауелл і Чеддік порівняли прогнози The Economist Intelligence Unit (EIU), Political Risk Services (PRS) та Business Environmental Risk Index (BERI) на 1986 рік із реальними втратами, понесеними в період 1987-1992 років. Висновки Хауелла і Чеддіка полягали в тому, що існують відмінності між трьома моделями для точного прогнозування політичного ризику.

Об'єктом дослідження виступає політичний ризик, його теоретичні моделі.

Предметом дослідження дипломної роботи є особливості вияву та прогнозування політичних ризиків в політичних системах.

Інформаційну базу дослідження склали наукові праці філософів, соціологів, політологів на вказану тематику; дані періодичних видань, навчальні підручники і посібники.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох структурованих розділів, висновків, списку використаних джерел та джерел.

План дослідження. Дослідження складається з 3 розділів. У першому розділі буде введено поняття політичного ризику. Він має на меті прояснити поняття політичного ризику, а також надасть концептуалізацію його термінів. Розділ другий намагається представити теоретичну базу аналізу політичного ризику. Вона стосується роз'яснення аналізу політичного ризику та концептуалізації його термінів. Він досліджує безліч визначень ризику та політичного ризику, витоки політичного ризику та проблеми визначення політичного ризику. У цьому розділі намагаємось розрізнити політичний ризик і ризик країни, обговорюватимуться виміри ризику країни, зокрема суверенного та трансфертного ризику. Для того, щоб створити теоретичну базу аналізу політичного ризику, необхідно зрозуміти взаємозв'язок між політикою та економікою, тому буде досліджено взаємозв'язок між політикою та економікою. У цьому розділі буде пояснено такі поняття, як політична нестабільність та невизначеність. 3 розділ має на меті перевірити надійність і

валідність концепції, що буде зроблено шляхом порівняння емпіричних концепцій та соціальних досліджень. У спробі встановити прогностну силу моделей політичного ризику, будуть обговорюватися політичні прогнози та політичні пророцтва. Цей розділ визначає, чи можливий контроль над майбутніми подіями, і закінчується описом аналізу політичного ризику та оцінки політичного ризику як дисципліни. Буде надано короткий огляд підходів до оцінки політичного ризику.

Розділ 1

1.1 СПЕЦИФІКА ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Люди часто прогнозують що буде з ними завтра і вони хочуть знати яке майбутнє їх чекає. Людині властиво займатись прогнозуванням, адже це дозволяє їй краще зрозуміти сучасні їй явища. Франсуа де Ларошфруко з цього приводу задав запитання: «Чи може людина з цілковитою впевненістю сказати, чого їй забажається в майбутньому, якщо вона не здатна зрозуміти того, чого їй хочеться тепер?» Особистість не може не прогнозувати щось, адже це є однією з головних функцій її свідомості. Платон зазначив, що людина завжди хоче проникнути очима розуму в майбутнє. Такі бажання є у людей, які займаються практикою управління соціально-політичними процесами. Суспільно-політична практика показує: якщо високий рівень прогнозування, тоді продуктивними є планування і управління.

М. Зелінський визначив, що необхідність політичного прогнозування зумовлена такими факторами:

- 1) збільшення економічної, інформаційної, екологічної, соціальної значущості прогнозів;
- 2) труднощі у розвитку суспільного життя в умовах НТР;
- 3) зростання масштабів прогностичної діяльності, кількісної та якісної різноманітності об'єкту прогнозування.

У нашому сьогодні, яке є пострадянським, політичне прогнозування має бути одним з основних компонентів перетворення суспільства. Однак такого немає. Причина цього полягає в привласненні державою думок про майбутнє.

До того ж, наше суспільство не відчуває розвиток еволюції. Результатом цього є те, що люди отримують сильний стрес і шок, або байдуже ставляться до цього, і через це вони не планують життя наперед. Вищевказане показує необхідність соціального і політичного прогнозування в Україні. Виявлено дві головні вади фахівцями з Національного інституту стратегічних досліджень:

- 1) недостатність інформації щодо результативної реалізації прогнозних підсумків, слабе заповнення предметно- практичними компонентами

2) відсутність здатності вийти з теперішньої суспільно-політичної кон'юнктури і стратегічних елементів.

Основні категорії, інструменти та види прогнозування.

Визначивши актуальність обраної проблеми, варто зазначити основні її поняття.

Прогноз – це науково аргументоване передбачення, що дає випереджувальну інформацію про розвиток певних явищ і процесів у майбутньому.

Прогноз – всеосяжний метод і одразу нероздільна функція будь-якої наукової дисципліни.

З однієї сторони прогноз керується знаннями про невідомі ознаки об'єктів реальної дійсності, з другої сторони знаннями про властивості нереальних об'єктів під час прогнозування.

Є три основні способи прогнозування:

- 1) моделювання;
- 2) експертиза;
- 3) екстраполяція.

З комплексу різних способів та напрямів їх застосування створюється прогнозна система.

Створення прогнозної системи реалізовується з урахуванням вимог прогностики.

Прогностика – це наука, яка вивчає закономірності процесу прогнозування.

Прогностичні дослідження покращують наукові засоби підвищення результативності прогнозів. На сучасному етапі прогностика бере до уваги співіснування в розвитку цивілізації зовсім різних темпів соціального розвитку – стикання нового та старого в соціально політичних інтересах, зон пришвидшених та уповільнених змін, симбіоз традицій та сучасності, наявність інерції, маятникових інверсій.

Головними елементами, якими керується прогностика є:

- 1) тактика і стратегія моделювання сценарного простору;
- 2) моніторингові зрізи громадської думки;

- 3) проектування оптимальних траєкторій;
- 4) ретроспективний аналіз;
- 5) нелінійні методи опанування майбутнього;
- 6) визначення недоступних для людського розуміння зон індивідуального і суспільного буття людини.

Прогнозування випереджає розроблення планів, проектів, програм. За його сприяння прогнозуються і наслідки їх забезпечення. Основа прогнозування включає в себе такі взаємопов'язані джерела інформації про майбутнє:

- 1) моделювання очікуваного стану якогось явища чи процесу відповідно до передбачених змін, перспективи розвитку яких є достатньо відомими;
- 2) оцінювання перспективи розвитку прогнозованого явища на основі наявного досвіду за допомогою паралелізму з відомими схожими явищами та процесами.

Прогнозування як опереджуюче відтворення дійсності в кожній науці має специфічні риси. Суспільні науки, зокрема політологія, займаються соціальним прогнозуванням, у межах якого політологи вирізняють невід'ємну, але специфічний елемент політичне прогнозування.

Соціальне прогнозування - це передбачення тенденцій і перспектив можливого розвитку соціальних систем, об'єктів, суспільних явищ, процесів. Соціальне прогнозування орієнтується на альтернативне виявлення можливостей розвитку певних соціальних явищ, які пов'язані з життєдіяльністю суспільства. Соціальні прогнози не є можливими без урахування перспектив екологічного, економічного, демографічного розвитку, міжнародних відносин, культурно цілісних трансформацій, науково технічних новацій.

Соціальне проектування - це одночасно науково-теоретична і практична діяльність із розроблення проектів розвитку соціальних об'єктів, систем, інститутів на основі соціального передбачення, прогнозування та планування їхніх соціальних характеристик, властивостей і якостей. Соціальне проектування виступає важливим компонентом передпланової діяльності при розробці варіантів певних рішень.

Соціальне проектування може бути застосоване у розробці програм соціального захисту багатьох верств населення.

З прогнозуванням розвитку політичних подій пов'язані соціальні проекти та прогнози.

Таке прогнозування називають політичним, яке охоплює професійні наукові дослідження політичних явищ, подій та процесів, внаслідок яких з одних, вже відомих про сьогодні і минуле даних отримують інші дані - уявлення про можливі стани прогнозованих політичних об'єктів.

Сутність політичного прогнозування.

Проблема політичного прогнозування охоплює як глобальні питання, що стосуються великих регіонів і людства, так і локальні, які є не менш важливими в різних сферах людської діяльності. Політичне прогнозування передбачає:

1. здатність особи або групи людей за допомогою знань, інтуїції, інтелектуального чи соціального проектування на основі сукупного досвіду;
2. розробка політичних проектів майбутнього політичного буття, за якими планується розвиток подій чи передбачається яким буде розвиток подій у певному суспільстві.

Важливим елементом політичного прогнозування є соціологічні опитування, дослідження громадської думки, дані яких є вагомо важливими під час проведення на різних етапах політичних виборів. Думка громадян є варіантом колективного судження, в якому у формі оцінок, засудження або ствердження виявляється ставлення масової свідомості до соціально важливих проблем, включаючи проблеми суспільно політичного розвитку). Беручи до уваги те, що думка народу різносторонньо впливає на практичну діяльність людей, їх свідомість, регулює соціальну поведінку, в контексті політичного прогнозування вагоме місце посідає опанування мистецтвом її формування і для того, щоб це відбулося необхідно своєчасно визначити потреби, завдання та проблему колективу і обговорити їх.

Український філософ Василь Кущеріць стверджує, що, підбираючи проблему для обговорень, слід враховувати такі моменти:

1. предмет обговорення має містити важливе значення для колективу, а думка громадськості буде мати вагоме значення тільки в тому випадку, коли вона висловлена своєчасно з важливого запитання;

2. ті проблеми, які утворюють громадську думку, мають відбивати тактичні та стратегічні завдання, які стоять перед суспільством;

3. для обговорення слід вибирати найбільш актуальні проблеми, які зможуть зацікавити колектив, враховувати присутність необхідної зацікавленості колективу до об'єкта думки громадськості;

4. зважати на компетентність колективу в обговоренні проблем, які зазначені, і вироблення думки щодо них, адже це впливає на значущість громадської думки;

5. ті питання, які висувуються для обговорення мають точно відображати ситуацію, яка з'явилась в колективі, не потрібно розглядати питання надто широкого плану.

Будь-які майбутні обставини є невизначеними. В рамках цієї невизначеності природним є бажання людей знизити її рівень.

Таке бажання загострюється особливо під час динамічних суспільних змін. Перехідний етап суспільства постійно ставить різні питання: "Хто я?"; "Куди я йду?"; "Де я?"; "Як досягти добробуту?". Окрім цих запитань постають інші, які є актуальними для всіх, у тому числі й розвинених, стабільних суспільств: "Яким світ буде у майбутньому?"; "Бути чи володіти?". Прогнозування майбутнього впливає на поведінку та свідомість людей в теперішніх умовах.

Залежно від наявного в політичних прогнозах бачення майбуття вони спонукають людей або пасивно очікувати на нього, або протидіяти йому, або прагнути його, тому будь-яке політичне прогнозування містить у собі ідеологічне призначення та науково пізнавальний зміст. Однак бажання знати що буде завтра означає прагнення подолати невизначеність майбутнього. Останнє підштовхує політиків, вчених до того, щоб створити різні програми розвитку суспільства та його модернізації. Вказане є свідченням того, що політичне прогнозування містить у собі дві основні функції:

1) ідеологічна;

2) пізнавальна.

Між цими двома функціями політичне прогнозування завжди коливається. Всі прогнози розробляються для того, щоб запобігти небажаним наслідкам ймовірного розвитку подій з тим, щоб спрямувати їх у бажане. У політичному прогнозуванні виділяють такі дві функції:

1. управлінська;
2. теоретико-пізнавальна.

Теоретико-пізнавальна функція базується на загальнонауковому підході, основу якого становлять плюралізм та безмежність наукового пошуку, що є схожим до позиції, яка сформульована В. Вернадським щодо призначення філософії: "Філософія ніколи не розв'язує загадок світу. Вона їх шукає. Вона намагається охопити життя розумом, але ніколи досягти цього не може. Філософська істина завжди може бути піддана сумніву вільною особистістю, що шукає".

Управлінська функція прогнозування може бути відображена запропонованою І. Бестужевим Ладією "методикою довгострокового попереджувального аналізу даних".

Ця методика складається з таких етапів:

1. постановка проблем, що передбачає побудову їх ієрархії, яка повинна охоплювати ключові проблеми, при цьому бажаною є індикація проблем, подання їх як впорядковану сукупність індикатумів;

2. виявляти перспективні проблеми, а саме:

- а) очікувані, які можуть з'явитись за певних умов;
- б) ті, які назрівають та дають про себе знати.

З цими проблемами мають враховуватись також поточні проблеми. Поточні проблеми можуть фіксуватись людиною, яка приймає рішення, її апаратом, а перспективні виявляються групою експертів;

3. Цілепокладання - визначення мети, задля якої здійснюються всі рішення, головним критерієм є досягнення оптимуму;

4. Будівництво "дерева рішень", аналіз наслідків їхнього прийняття. Цей етап передбачає найважливішим те, що потрібне врахування негативних наслідків певних рішень. Об'єктом політичного прогнозування є зовнішня та

внутрішня політика, а предметом є пізнання ймовірного характеру політичних процесів, явищ та подій.

Розрізняють зовнішньо та внутрішньополітичне прогнозування.

Внутрішньополітичне прогнозування охоплює взаємозв'язки між різними групами суспільства, характерними ознаками яких є або опосередкований, або прямий

зв'язок з державною владою, прагнення до оптимізації управління політичними процесами. Якщо здійснюється прогнозна оцінка певних політичних подій, тоді суб'єктами прогнозу є політичні органи та держава. Прогнозна оцінка діяльності політичних інститутів суспільства і також політичних процесів, здійснюється певними науковими вченими та колективами, які займаються дослідженням функціонування політичної системи суспільства.

Аби підвищити ефективність внутрішньополітичного прогнозування доцільним є застосування під час здійснення соціального прогнозування об'єктивних законів, які виведені дослідниками із комплексного суспільно політичного досвіду. До таких законів належать:

1. закон повторюваності історичних ситуацій;
2. закон залежності прогнозу від його інформаційної бази;
3. закон цілісності прогнозу;
4. закон залежності достовірності прогнозу від кількості прогнозних альтернатив;
5. закон залежності передбачення дії певного закону від дії інших Законів;
6. закон залежності ефективності прогнозу від умов його верифікації.

Зовнішньополітичне прогнозування прогнози передбачає в зовнішній політиці та міжнародних відносинах, в яких пріоритетом є оцінки розвитку взаємозв'язків держав та вивченню загальних тенденцій світового ринку. На підставі зовнішньополітичних прогнозів здійснюються намагання виявити нові можливості розвитку країни, світу, певного регіону.

Зовнішньополітичне прогнозування сконцентроване останнім часом на дослідженні загальнозначущої проблеми, від якої з'являються усі інші в даній

сфері, а саме: «Які мають бути міжнародні відносини у XXI столітті?» З другої половини XX століття у вирішенні цієї проблеми проглядаються суперечки між «реалістами» та «ідеалістами». Другі стараються розглядати систему міжнародних відносин та майбутнє суспільство через призму проектів реформ, стратегій розвитку, які мають наближати світове співтовариство до цивілізації майбутнього, що містить мир, співтворчість, гармонію, добробут на благо людства.

Перші, тобто реалісти, дотримуються силових догм у політиці, тих, які були сформульовані у класичній формі американським політологом Генрі Моргентау в книзі «Політика у відносинах між державами», а пізніше розвинені З. Бжезінським, Г. Кіссінджером та іншими. Визначну теоретико-методологічну роль у прогнозуванні міжнародних відносин грає парадигма пост неокласичної науки, котра орієнтує на проблемно-орієнтовані, міждисциплінарні дослідження, реалізацію комплексних програм.

Нова парадигма налаштовує соціально-економічну та політичну практики на виправлення помилок минулого, які стали безсумнівними, на більшу співпрацю та інтеграцію, на забезпечення виживання цивілізації та зміцнення безпеки. Постнеокласична наука налаштовує політиків на об'єктивні причини, які створюють проблеми, а не на реагування проблеми, що досягають критичної гостроти. Політико-практична роль зовнішньополітичного прогнозування налаштовує на розв'язання сукупності проблем, які пов'язані з виникненням глобалізації, що являє собою ширший та тісніший взаємозв'язок міжнародних організацій та держав в оцінці стану та пошуках розв'язань проблем, які завжди погіршуються й зачіпають інтереси усього людства, а не лише окремих держав, становлять сутність всеохоплюючої безпеки та впливають на життєдіяльність біосфери. Зміст та характерні особливості процесу глобалізації було зафіксовано в Підсумковому комюніке зустрічі керівників «вісімки» 1999 року в місті Кельні (Німеччина): «Глобалізація – складний процес, який становить собою потоки ідей, капіталу,

Техніки і товарів по всьому світу, що прискорюються та збільшуються в обсязі, і вже зумовив кардинальні зміни в наших суспільствах. Він зблизив нас як ніколи раніше. Більша відкритість і динамізм сприяли повсюдному

підвищенню життєвого рівня і значному зниженню бідності. Інтеграція дала змогу створити робочі місця за рахунок стимулювання ефективності виробництва, розширення можливостей і економічного росту. Інформаційна революція і більш широка взаємодія культур і цінностей посилили тенденцію до побудови

Демократичних суспільств і боротьби за права людини та основні свободи, одночасно сприяючи розвитку творчості та нововведень. Однак водночас для деяких робітників, сімей і общин глобалізація супроводжується підвищенням ризику, пов'язаного зі зміною місць та фінансовою невизначеністю”.

Типи політичних прогнозів.

Вагоме значення для розуміння змісту політичного прогнозування має проблема типологізації прогнозів. За її основу беруть різні критерії. Достатньо популярним є визначення типів прогнозів за проблемно-цільовим критерієм, який ґрунтується на виділенні нормативних, аналітичних, нормативних прогнозів, прогнозів розвідників та застережень.

Пошукові прогнози – визначення можливих станів явища в майбутньому. Мається на увазі умовне продовження в майбутнє тенденцій розвитку досліджуваного явища в минулому і сьогоденні, абстрагуючись від пропонованих рішень, дій, на основі яких можливо радикально змінити тенденції, викликати часом самоздійснення або саморуйнування прогнозу. Мета такого типу прогнозів полягає у з'ясуванні та виявленні перспективних проблем, що підлягають розв'язанню способами політичного управління за умови збереження наявних соціально-політичних тенденцій. Дякуючи пошуковим прогнозам з'ясовують та виявляють перспективні проблеми, які підлягають розв'язанню засобами управління, створюють «дерево соціальних проблем – дуже важливу інформацію для людей, які приймають рішення програмного, планового, проектного, цільового, поточного, управлінського характеру. Прикладами таких прогнозів є періодичні прогнози Міжнародного банку реконструкції та розвитку та ООН. Нормативні прогнози спрямовані на те, щоб визначити шляхи та терміни отримання бажаного стану об'єкта політичного прогнозування на основі заданих ідеалів, стимулів, норм, цілей.

Прогнози, які зазначені, дають можливість уточнити «дерево соціальних цілей» та виявити резерви сфери організації управління, які мають допомогти успішно розв'язати проблеми підвищення ефективності суспільного виробництва, подальшого покращення системи установ народної освіти та культури, подолання антисуспільних явищ, оптимізації демографічних процесів. Аналітичне прогнозування здійснюється з метою наукового пошуку пізнавальної цінності різних засобів і методів дослідження майбутнього. Прогнози – застереження застосовуються для постійного впливу на поведінку та свідомість людей з метою спонукати їх до прийняття відповідних політичних рішень і тим самим вплинути на небажані тенденції соціального розвитку.

Прогнози – розвідники – концептуальні визначення майбутнього для того, щоб виявляти підходи та погляди щодо проблем з боку ідеологічних представників інших цивілізацій. До таких прогнозів можна віднести концепції «зіткнення цивілізацій» С. Ханінгтона та «кінця історії» Ф. Фукуяма.

Різниця між вищезазначеними типами є умовною, адже в одному й тому ж конкретному прогнозі можуть поєднуватись ознаки кількох типів. Часто ці типи доповнюють один одного. Прогнози застереження та нормативні прогнози можна розглядати як невід'ємні, а підтвердженням цього виступає діяльність Римського клубу, представники якого мали за мету піддати громадську думку шоківій терапії, аби у інших нормативних прогнозах було легше нав'язати вироблений клубом сценарій звільнення людей від катастроф та кризових явищ. Також розрізняють типологію прогнозів за часовими параметрами, хоч і вона є дуже умовною, проте на підставі досвіду вже склалось певне розмежування. Виділяють такі прогнози:

1. оперативний (поточний) — до 1 місяця;
2. короткостроковий — до 1 року;
3. середньостроковий — до 5 років;
4. довгостроковий — 15–20 років;
5. віддалений — 50 років і більше.

До того ж за достатньо поширеною практикою, що з'явилась в сучасній політиці, межа між коротко та довгостроковістю зменшується до меж десятиліття. Однією з об'єктивних підстав політичного прогнозування є гносеологічний принцип, який ґрунтується на тому, що у світі не існує явищ, процесів, речей, які не можна пізнати, можуть бути на даний час не пізнані окремі сторони, факти дійсності та закони. Об'єктивний характер здійснення прогнозування пов'язують з істиною, що майбутнє певних політичних подій бере початок з теперішнього часу, а все нове можна знайти у минулому, але варто зазначити, що минуле не може бути єдиним орієнтиром для майбутнього. У практично-політичному плані прогнозування є багаторівневим процесом наукового пошуку, який складається з таких стадій:

1. постанова мети;
2. одержання інформації;
3. оброблення інформації;
4. оцінка та аналіз інформації;
5. визначення перспектив і ймовірність реалізації прогнозу.

Продуктивне та ефективне політичне прогнозування можливе тільки за умови постійної зміни прогнозів з урахуванням найбільш нової інформації.

Прогнозування не варто асоціювати лише з словами "буде", "станеться". Його слід розглядати як умовну діяльність, яка вкладається у слова "може бути або станеться за певних умов". Саме такий підхід присутній у працях В. Базарова Руднева, В. Косолапова, І. Бестужева Лади та інших вчених, сьогодні закріпився у концепцію технологічного прогнозування і є аналогом спрощеним передбаченням, що називаються прогнозуванням та намагаються та стараються дати відповіді на запитання: "Хто стане президентом?", "Хто переможе на виборах?", "Яким буде курс євро?" та інші.

Отож, рівень цивілізованості суспільства разом з іншими елементами чималою мірою зумовлений рівнем ціннісної та моральної мобілізованості суспільства, також звернення його поглядів у майбутнє. Якщо люди не знають чого бажають і задля чого здійснюються радикальні перетворення, то воно не зможе подолати кризу ідентичності. Подолати зазначену кризу неможливо без

активного прагнення суспільства до постійного діалогу на рівні культур та цивілізацій, владного організму.

1.2 Концепція Політичного ризику

Хоча оцінка ризиків з точки зору політичного середовища завжди була частиною будь-якого бізнесу, формування поняття політичного ризику в економічній та фінансовій літературі сягає лише в 1960-ті роки. Концептуальні межі політичного ризику завжди були туманними, про що свідчить факт що, починаючи з 1970-х років, наука про політичний ризик містить багато оглядів літератури, щоб схопитися за цю неоднозначну концепцію. Проте, як перший крок у спробі досягти більшої ясності в цій області, можна і корисно для цілей цього дослідження проаналізувати використання терміна в її історичній еволюції.

У 1960-х роках, коли фінансово-економічні суб'єкти почали розробляти аналіз країнових ризиків, політичний сценарій у всьому світі формувался двома складними та взаємопов'язаними процесами: холодною війною, з ідеологічним контрастом між капіталізмом і соціалізмом, тобто вільним ринком і планом економіки, і початок деколонізації.

Ймовірність подій. Наприклад, криза 1956 року чи конголезька криза 1960 року – це може раптово й різко змінити політику, оскільки бізнес-середовище посилювалося. «Проте політичний ризик, який іноді також називають «неекономічним ризиком», переважно вважався ознакою «недорозвиненості» або «модернізуючості» країни» як сказала Джодіс: «спочатку аналітики політичних ризиків покоління були в основному стурбовані інвестиційними спорами, що впливають із так званого «економічного націоналізму», тобто тенденція, характерна для країн, що розвиваються, конфіскація або експропріація іноземної власності в ім'я суспільних інтересів» [1].

1970-ті роки були відзначені двома подіями і обидві, як не дивно, мали відповідний вплив на сприйняття політичного ризику діловим світом: нафтовий шок 1973 р. та іранська 1979 р. революція. «Виникнення таких масштабних подій підкреслило важливість політичного ризику, оцінки та управління, і галузь політичного ризику почала процвітати з поширенням

консалтингових фірм, а також заявок на покриття політичних ризиків, наданих як громадськості так і приватним страховикам» [12].

«У 1980-х роках відбулось чергове зрушення в конотації політичного ризику з акцентом на проблемі управління боргом приймаючими країнами. Натомість у 1990-х, а тим більше після терактів у Всесвітньому торговому центрі в Нью-Йорку тероризм став джерелом занепокоєння міжнародних інвесторів і вийшов на сцену як форма політичного ризику» [21].

Обсяг і широта аналізу політичного ризику також змінилася в геополітичному плані від спостереження до виконання в інтересах західної (переважно американської) МНП, щоб стати справді глобальною діяльністю. Фірми з ринків, що розвиваються, більше інвестують у ризиковані ринки, їхні глобальні аналоги [22].

Загалом, можна сказати, що термін політичний ризик став позначати компонент ризику країни, причому останній визначається як «здатність і бажання країни обслуговувати свої фінансові зобов'язання» [23]. Проте, слід також зазначити, що ризик країни сьогодні зазвичай відноситься до більш широкого кола ризиків, не тільки фінансових, але й операційного характеру: «країновий ризик має більший масштаб, включаючи економічні та фінансові характеристики країни поряд з політичними і соціальними, намагається спрогнозувати ситуації, в яких іноземні інвестори знайдуть проблеми в конкретних національних середовищах» [24].

У спробі класифікувати альтернативні «технічні» значення, які були додані до політичного ризику у часі були визначені такі визначення:

- 1) «політичний ризик як ризик позаекономічний» [25];
- 2) « політичний ризик як небажане втручання держави у бізнес операції » [26];
- 3) « політичний ризик як ймовірність зриву діяльності МНП політичними силами або подіями [27];
- 4) «політичний ризик як дисконтність у бізнесі середовище, що впливає з політичних змін, які можуть вплинути на прибуток або цілі фірми »;
- 5) «суттєвий політичний ризик прирівнюється до політичної нестабільності та радикальних політичних змін у країні перебування» [2].

Перше визначення є типовим для початкової фази, на якій фірми та банки почали вирішувати проблему оцінки ризиків, які не можна було б класифікувати як просто бізнес-ризик оцінюється, розглядаючи економічні основи країни.

Друге визначення є досить обмежувальним і має відповідні нормативні наслідки, як зазначає Кобрин, оскільки передбачається, що державне втручання обов'язково шкідливе, тобто Обмеження приймаючого уряду на ПП пов'язані з економічною неефективністю. Це не завжди вірно, і в оцінці політичного ризику (не обов'язково) різні цілі компаній і приймаючої сторони уряду слід аналізувати як такі, щоб не бути введеними в оману упередженими уявленнями. Це може бути додав, що у світлі провалу «Вашингтонського консенсусу», а також з огляду на фінансові питання та економічна криза, що почалася у 2008 році (що виявило ризик, пов'язані з недостатнім регулюванням ринків), концепція урядового *laissez-faire* значною мірою втратила свою привабливість для теорії бізнесу та практика.

Третє визначення є, мабуть, найточнішим із семантичної точки зору, оскільки воно правильно розглядає політичний ризик не з точки зору подій, а скоріше з точки зору ймовірності події (шкідливі для діяльності МНК).

Розділ 2

2.1 Політична невизначеність та політична нестабільність

Ризик виникає через невизначеність, що оточує повсякденне життя. Це передбачає врахування чи робити певні дії чи ні. Для фізичних осіб ризики повсякденного життя включають погане здоров'я, травми, смерть, нещасні випадки, пошкодження або крадіжку володіння. Ці ризики можна контролювати, оформивши страховку, медичну допомогу охоплення, здійснення та забезпечення свого майна[3] та наближають офіційне визначення ризику як «нейтрального явища, яке може мати хороший або негативний результат». Традиційно ризик визначали як усвідомлення небажаних негативних наслідків події. Воно включає шанс, можливість або ймовірність втрати [4]. Простіше кажучи, ризик розуміється як потенційна проблема.

Протягом останнього десятиліття ця негативна точка зору була заперечена як обмежувальна та неповна, особливо якщо розглядати можливості. Нейрн підтверджує це, стверджуючи, що «вимірники ризику, кількісні чи якісні, є мірою можливостей». Таким чином, ризик включає в себе невизначений стан або подію, які мають негативний або позитивний вплив на досягнення певної мети. Тому позитивні аспекти ризику заслуговують такої ж уваги, як і негативні аспекти ризику[3]. Chartered Institute of Management Accountants визначає ризик як «стан, за якого існує кількісно вимірنا дисперсія можливих результатів будь-якої діяльності». Ризик – це те, що всі підприємства повинні визнавати, оцінювати та керувати, оскільки всі вони стикаються з ризиком. Через певний ступінь ризику можна використати деякі потенційно прибуткові можливості. Можна виділити шість визначень ризику, поширених у літературі:

1. ймовірність втрати;
2. розмір можливої втрати;
3. функція - переважно добуток ймовірності та розміру збитку;

Напівдисперсія розподілу всіх прийнятих наслідків лише негативний наслідок і щодо деякого прийнятого еталонного значення;

6. зважена лінійна комбінація дисперсії та очікуваного значення розподілу всіх можливих наслідків.

Велика кількість визначень ризику є проблематичною. Сінглтон і Ховден стверджують, що ці «визначення не мають контексту і стосуються лише абстрактних термінів, таких як ймовірність і втрата». Сінглтон і Ховден стверджують, що «за винятком деяких простих ситуацій різні об'єктивні аспекти ризику не можна виміряти, а мають виходити з експертного судження». Тоді важливо запитати, чи є безконтекстні підходи дійсними та надійними[5]. Обсяг цього розділу зосереджено на обґрунтованості та надійності сучасних підходів до аналізу політичних ризиків. Дослідження у цьому розділі є кількісним дослідженням аналізу політичних ризиків. Кількісне дослідження тягне за собою збір числових даних і демонструє погляд на взаємозв'язок між теорією та дослідженням як дедуктивний [6]. Дедуктивна теорія представляє зв'язок між теорією і соціальним дослідженням у найбільш поширеному уявленні, а це означає, що дослідник виводить гіпотезу в операційні терміни [6]. Щоб вивести гіпотезу в оперативні терміни, дослідник перекладає поняття, пов'язані з гіпотезою, у дані, що перевіряються. Оперативність концепцій можна описати як «визначення процедур, які дозволять точно визначити відмінності між особами щодо відповідної концепції (концепцій)». Це означає, що значення поняття стандартизоване. Ризик є номінальним поняттям, тому його важко реалізувати. Поняття ризику має бути прояснено з точки зору контексту та виміру – наприклад, ризик країни, політичний ризик тощо.

Визначення політичного ризику є проблематичним через відсутність консенсусу щодо того, що є політичним ризиком. Брінк пояснює, що це пов'язано зі складністю роз'яснення поняття «політичний ризик». Як і більшість концепцій у політиці, поняття «політичний ризик» є номінальним поняттям і є обмеженням для емпіричного дослідження [3]. Номінальне поняття — це поняття в імені й думці, а не в реальності. Термін політичний ризик додатково ускладнюється через семантичну плутанину з такими

поняттями, як «політична невизначеність» (найтипівіший приклад), політична нестабільність та ризик країни [7]. Політичний ризик охоплює політичні події та державне втручання. Щоб політичний ризик був ризиком, він повинен бути непередбаченим [8]. Існує різноманітність у визначенні політичного ризику. Деякі автори аналізу політичного ризику називають політичний ризик втратою, інші називають політичний ризик непередбачуваністю або невизначеністю, деякі називають ризик, пов'язаний з факторами навколишнього середовища, а деякі автори називають політичний ризик безперервністю або розривом політичних змін у бізнес-середовищі. Проте, більшість авторів розглядають політичний ризик як подію, що відбувається в бізнес-середовищі, зазвичай пов'язану з діями уряду, яке має небажані наслідки для підприємства [13]. Більшість літератури, що визначає політичний ризик в аналізі політичного ризику, Хауелл і Чеддік демонструють визначення політичного ризику як "можливість того, що політичні рішення, події або умови в країні, включаючи ті, які можна назвати соціальними, вплинуть на бізнес-середовище таким чином, що інвестори втратять гроші або матимуть знижену норму прибутку"

Походження політичних ризиків може бути внутрішнім (всередині країни) або зовнішнім (результативним від зовнішнього впливу). Важливо зазначити, що ці події, які впливають на прибутковість підприємницької діяльності, мають політичний характер. Щоб зрозуміти вплив політичних ризиків на бізнес-підприємства, важливо розкласти політичні ризики на події та фактори. Бунн і Мустафаоглу визначають події політичного ризику як «будь-який результат у країні, який, якщо він станеться, матиме негативний вплив на успіх підприємства». Слід зазначити, що наслідок події залежить від характеру та умов, за яких вона відбувається, та особливостей інвестування [9]. Бунн і Мустафаоглу визначають політичний фактор ризику як «будь-який набір обставин, що впливають на настання події політичного ризику». Далі вони приходять до висновку, що "коли подія визначена ретельно, тоді набір факторів може бути визначений попередньо". Говард також підкреслює важливість подій політичного ризику в аналізі політичного ризику, стверджуючи, що теоретичний опис політичного ризику складається з

диференціації між подіями ризику та ефектами ризику. Говард визначає подію ризику як «окремий випадок, що відбувається в навколишньому середовищі», а ефект політичного ризику як «спосіб, яким подія проявляється на багатонаціональному підприємстві»[10]. Події політичного ризику генеруються такими групами, які при владі та його діючі агентства, парламентські оперативні групи, непарламентські опозиційні групи, парламентські опозиційні групи, неорганізовані групи спільних інтересів, іноземні уряди або міжурядові групи [11]. Ченнон і Джалланд стверджують, що події політичного ризику класифікуються за типами органів, що втручаються, таких як приймаючий уряд, державний уряд і наднаціональна влада[13].

Політична нестабільність і невизначеність. Аналітики політичного ризику повинні остерігатися плутання понять політичний ризик і політична нестабільність і невизначеність. Політичний ризик є відмінним, хоча пов'язаний з політичною нестабільністю та політичною невизначеністю. "Політичний ризик є відносно об'єктивним виміром суми сумнівів", тоді як політична невизначеність і політична нестабільність є "суб'єктивним сумнівом щодо настання політичних подій"[3]. Фрідман і Кім стверджують, що «політична нестабільність є важливою властивістю навколишнього середовища, оскільки вона представляє ступінь змін навколишнього середовища». Політичний ризик не є властивістю середовища, таким чином, політичний ризик може виникнути за відсутності політичної нестабільності і навпаки[20].

"Політична нестабільність може бути використана як фактор політичного ризику, нестабільність може, але не обов'язково завжди, викликати ризик або призвести до нього". Політична нестабільність відноситься до несподіваних або непередбачених змін у політиці уряду або в реалізації влади урядом [3]. Згідно з Руттом, «невизначеність відноситься до можливого настання події, тоді як ризик відноситься до оцінок ймовірності настання події»[27].

Природа політичної невизначеності відноситься до дивовижної відсутності впевненості або відсутності суворої детермінації політичного

життя. Веймер і Вінінг стверджують, що «ризик включає непередбачені обставини з відомими ймовірностями, а невизначеність включає непередбачені обставини з невідомими ймовірностями»[14]. Невизначеність є характеристикою всього політичного життя, тому що вона стосується соціальної поведінки, яка впливає на людей, і того, як ними керують. Чіоффі-Ревілла стверджує, що «невизначеність означає, що в політиці результати не є ні заздалегідь визначеними (з ймовірністю 1), ні неможливими (з ймовірністю 0), а лежать десь посередині»[16]. Це пов'язано з невизначеним характером актів прийняття рішень. За словами Даля, «системний політичний аналіз може зменшити частину цієї невизначеності». Фрідман і Кім стверджують, що «невизначеність є критичною характеристикою середовища організації, яку можна визначити як відсутність інформації про майбутні події, так що альтернативи та їх результати є непередбачуваними». Таким чином, ризик не може існувати без організаційного утворення чи бізнес-проекту, оскільки є явищем, наявним у середовищі, а не характеристикою середовища. Але політична невизначеність може, існувати без організаційної сутності, те саме для і політичної нестабільності [20].

Політичний ризик, політична невизначеність і політична нестабільність є трьома різними, але взаємопов'язаними феноменами. Оцінка політичного ризику не може покладатися лише на політичну невизначеність чи політичну нестабільність як відображення загального політичного ризику в країні.

2.2 Ризик країни та індикатори політичного ризику

Ризик країни може бути широко визначений як «потенційні фінансові втрати через проблеми, що виникають внаслідок макроекономічних та/або політичних подій у країні» [17]. Ризик країни – це ризик, пов'язаний із здійсненням операцій у межах певної країни або зберіганням активів у цій країні. Джерелами ризику можуть бути політична, соціальна чи економічна нестабільність. Frei & Ruloff визначають ризик країни як «сукупний ризик, не діловий (альфа-ризик) та бізнес (бета-ризик), які країна пропонує іноземним інвесторам»[18]. Калверлі визначає шість основних сфер ризику, які повинні бути розглядається як ризик країни, а саме:

1. Можлива велика девальвація;
2. Велика рецесія;
3. Суттєві зміни в економічній політиці;
4. Націоналістичний тиск на багатонаціональні компанії;
5. Громадянські чи політичні заворушення можуть порушити економіку;
6. Внутрішні банківські кризи.

На рівні ризику країни існує два види ризику: трансфертний і суверенний. Ці ризики також діють як політичні фактори ризику [3]. Існують різні визначення суверенного та трансфертного ризику. Суверенний ризик можна визначити як "ризик, пов'язані з наданням позик іноземним урядам", тоді як ризик трансферту можна визначити як ризик того, що конкретна країна може накласти обмеження на перекази капіталу, дивідендів, відсотків, комісій або роялті. Іноземні кредитори та/або інвестори як частина його економічної політики.

Калверлі (визначає суверенний ризик як «ризик банківських позик урядам або позик уряду чи позик з державною гарантією, це ризик того, що уряд на певному етапі буде або не в змозі, або не захоче виконувати свої зобов'язання, має валюту для оплати і чи готовий він це зробити»[19]. Суверенний ризик можна описати як «виникаючий через особливий ризик, пов'язаний із суверенною позицією, яка є позицією або гарантією уряду (або деяких державних гарантованих органів)». Особливе значення такого

кредитування пов'язане з ризиком того, що може виявитися неможливим отримати відшкодування через судовий позов, тобто позичальник може вимагати імунітету від процесу або не виконувати судове рішення». Коротше кажучи, суверенний ризик передбачає дефолт за банківськими кредитами. Калверлі визначає ризик переказу як «можливість того, що, навіть якщо проект генерує грошовий потік у місцевій валюті, якого достатньо для виконання зобов'язань, уряд не має доступної іноземної валюти, щоб здійснити переказ іноземної валюти для погашення боргу». Цей ризик важливий для багатонаціональних компаній, оскільки впливає на переказ прибутку. Таким чином, ризик переказу означає відсутність іноземної валюти і те, що боржник не може передати гроші кредитору.

Як зазначалося раніше, ризик передачі та суверенний ризик виступають факторами політичного ризику в моделях політичного ризику. Таким чином, політичний ризик є спеціалізованим відношенням ризику країни. Проте, ризик країни, як це практикують рейтингові агентства, недостатньо включає політичний ризик [3]. Калверлі виділяє чотири типи проблем ризику країни (тобто суверенні та передача). Вони перераховані в порядку зростання тяжкості:

1. Погіршення сприйнятого ризику країни;
2. Несвоєчасні платежі;
3. Перепланування;
4. Списання через мораторій, відмову, переукладення тощо.

Брінк припускає, що «всі фактори ризику країни можна використовувати як політичні фактори ризику». Однак рівень політичного ризику в країні не обов'язково прив'язаний до рівня ризику країни і навпаки. Брінк пояснює, що країна може не хотіти повертати позики (високий політичний ризик), але має можливість зробити це (низький ризик передачі). Таким чином, проблеми ризику країни виникають тоді, коли немає можливості або бажання обслуговувати борг. Калверлі пояснює, що важко розрізнити готовність і здатність платити. Країна, яка здатна виконувати свої зобов'язання, може не захотіти цього робити з політичних мотивів, можливо, через політичні зміни або через несхвалення позик з політичних чи ідеологічних причин. Але, як

наслідок, втрата фінансування торгівлі та можливий арешт активів за кордоном можуть бути великою ціною, яку потрібно заплатити за суто політичну чи ідеологічну мету. Таким чином, якщо є можливість погасити кошти, бажання, як правило, буде легко впливати. Здатність платити зазвичай пов'язана з платіжним балансом, тоді як готовність платити зазвичай пов'язана з витратами та вигодами країни від невиконання своїх фінансових зобов'язань.

Платіжний баланс країни дійсно глибше проявляється політичними проблемами, такими як прояви попередніх помилок більш глибоких проблемних тенденцій [3]. Говард підтримує це, стверджуючи, що «погана політика свідчить про слабку ефективність». Ризик країни часто пов'язаний з політичною нестабільністю. Важливо зазначити, що політична нестабільність є політичним фактором ризику. Говард вважає, що тенденції ототожнювати ризики країни з політичною нестабільністю слід протистояти, оскільки політичні ризики мають багато походжень, які можуть не мати нічого спільного з нестабільністю, політичний ризик може виникнути навіть там, де є стабільний уряд. Існує три ключові аспекти політичного ризику стосовно ризику країни, а саме:

1. Взаємодія між політичними подіями та економічною політикою;
2. Радикальні політичні зміни;
3. Взаємодія між політичними подіями, іноземною довірою та притоком капіталу [17].

Щоб зрозуміти зв'язок між ризиком країни та економічним ризиком, важливо зрозуміти взаємозв'язок між економікою та політикою. Калверлі визначає шість рівнів аналізу ризику країни:

1. Структура економіки;
2. Економічний менеджмент;
3. Розмір і структура боргу;
4. Структура та перспективи експорту;
5. Внутрішня довіра та довіра кредиторів до уряду;
6. Політична структура.

Індикатори ризику країни часто включають: темпи зростання експорту/імпорту, темпи інфляції, знецінення валюти, зростання реального ВВП, розширення внутрішнього кредиту, зростання грошей, волатильність валютних надходжень, рівень боргу, рівень процентних платежів, загальний банківський борг, обслуговування боргу, співвідношення монетарної, фіскальної та мікроекономічної політика та контроль приватного та іноземного капіталу. Важливі соціально-економічні показники в аналізі ризику країни включають ВВП на душу населення, народжуваність, темпи зростання населення, грамотність дорослих, міське населення, щільність населення та робочу силу в сільському господарстві.

Найважливіші аспекти в структурі ризику країни включають торговельну стратегію, рівень і тип участі держави, підходи до ціноутворення, інвестиційні пріоритети та фінансову структуру [17]. Існує зв'язок між політичним ризиком і ризиком країни. Політичні ризики можуть призвести до ризику країни. Ризик країни включає платіжний баланс, проблеми платіжного балансу можуть призвести до політичного ризику. Оцінка ризику країни під час очікування прямих іноземних інвестицій допомагає встановити чіткіші ознаки схильності компаній політичному ризику в конкретній країні. Більшість показників ризику країни відображають загальний кредитний та бізнес-клімат країни. Так само індикатори політичного ризику відображають загальний політичний клімат країни, який впливає на ризик країни. Наприклад, визначальним фактором ризику країни є політичне середовище країни, яке є результатом політичних мотивів та прийняття рішень. Розуміння взаємозв'язку між політикою та економікою необхідно для порівняння аналізу ризиків країни та аналізу політичних ризиків. Політика та економіка мають спільне – здійснення впливу, щоб впливати на розподіл певних цінностей, таких як влада, престиж чи багатство [19]. Політичний ризик — це «можливість того, що політичні рішення чи події в країні вплинуть на бізнес-клімат таким чином, що інвестори втратять гроші або не зароблять стільки грошей, скільки очікували, коли були здійснені інвестиції», тоді як ризик країни — це більшого масштабу ризик, включає економічні та фінансові характеристики системи в однаково для прогнозування ситуацій, в яких

іноземні інвестори зіткнуться з проблемами в конкретних національних середовищах» [24]. Таким чином, зрозуміло, що ризик країни пов'язаний з більшою мірою діловим (тобто економічним) ризиком, але ці ризики піддаються впливу або можуть бути симптомом політичного ризику, і навпаки, політичним ризиком.

Мультидисципліна аналізу політичного ризику створює проблеми при спробі відокремити політичне від економічного, оскільки вони нероздільні. Це також стосується соціетальності. Економічні проблеми можуть спричинити «суспільний заколот» проти державних соціальних витрат, можуть призвести, наприклад, до громадянського інакомислення, і можуть бути перенесені на політичну та економічну політику. Хоча можна розрізняти економічні та політичні детермінанти подій, вони, очевидно, взаємопов'язані, оскільки політика значною мірою визначає рамки економічної діяльності [13].

Аналіз політичного ризику є динамічним і залежить від форми світової економіки та способу розвитку міжнародної політики. Наприклад, виробництво та розподіл багатства безпосередньо впливають на розподіл політичної влади. Чіоффі-Ревілла стверджує, що «політичні рішення можна визначити як «суверенні» колективні рішення, яких людина має меншу ймовірність уникнути, як через їх просторове розширення, так і через їх примусову інтенсивність». Економічна дисципліна — це соціальна наука, яка вивчає, як люди вирішують використовувати обмежені або дефіцитні ресурси. Економіка зосереджується на виробництві та обміні цієї продукції. Економічний аналіз і політичний аналіз часто розглядають одні й ті ж питання, але економіка зосереджується менше на питаннях державної влади та національних інтересів, а більше на питаннях доходу, багатства та індивідуальних інтересів. За Лассвеллом, дисципліна політики передбачає вивчення «хто, що, коли, як і чому отримує» [19]. Для Хейвуда політика, у її широкому розумінні — це «діяльність, завдяки якій люди створюють, зберігають і змінюють загальні правила, за якими вони живуть». Політика визначається різними способами, такими як: здійснення влади та повноважень, прийняття колективних рішень, розподіл обмежених ресурсів та управління конфліктами, співробітництво [34].

Взаємозв'язок політики та економіки на глобалізованій арені підводить нас до складності взаємозалежності. Зростання глобальної економічної взаємозалежності, як правило, означає зростання вразливості. Наприклад, зміна цін, порушення поставок або зміна в міжнародному середовищі може призвести до зміщення цілих економік, способів життя, світових систем виробництва, зайнятості, розподілу збуту, фінансів та інвестицій [35].

Взаємозв'язок політики та економіки можна краще зрозуміти через дослідження Міжнародна політична економія (IPE). IPE — це дослідження міжнародних відносин, яке зосереджується на елементах складної взаємозалежності, які визначають багато найактуальніших проблем у світі.

Потреба у вивченні IPE виникає через те, що багато важливих сучасних питань не можуть бути вирішені з точки зору окремої дисципліни або шляхом аналізу авторів і дій, які здійснюються на певному рівні аналізу. IPE не є чітко визначеною, ексклюзивною дисципліною з усталеною методологією, це скоріше набір питань, які потребують дослідження. IPE не замінює єдині встановлені дисципліни політики та економіки, а скоріше виступає як платформа для взаємодії та об'єднання цих дисциплін. Тому для повного розуміння фундаментальної природи суспільства IPE корисно в аналізі ризиків. Обґрунтуванням аналізу політичного ризику залишається той факт, що політична динаміка та постійно мінливий бізнес-клімат завжди впливають та змінюють інвестиційні можливості та прибутковість [3].

Розділ 3

3.1. Прогнозування в аналізі політичних ризиків

Щоб зрозуміти необхідність аналізу політичного ризику в бізнесі та прийнятті рішень, важливо зрозуміти основну теорію аналізу політичного ризику. Основним завданням цього розділу є перевірка надійності та валідності сучасних моделей оцінки політичного ризику. Для цього необхідно краще зрозуміти емпіричні дослідження та соціальні дослідження. Динаміка прогнозування як методу аналізу політичного ризику буде пояснена в цьому розділі. Цей розділ завершується оглядом методологічних проблем, які виникають при аналізі політичних ризиків.

Методи аналізу політичного ризику, управління ризиками були фундаментальною мотивацією для розвитку соціальних і управлінських структур протягом останніх 10 000 років [36]. Оцінка політичного ризику – це безперервний процес виявлення та аналізу ризикових подій, процес якого циклічний. Ризики аналізуються, як тільки вони виявлені, що призводить до виявлення додаткових ризиків. Мета полягає в тому, щоб зібрати якомога більше інформації (даних), щоб судити про ймовірність виникнення та впливу ризику. У центрі уваги аналізів є причина ризику, а не симптоми. Аналіз політичних ризиків забезпечує основу для характеристики політичних ризиків і формує основу оцінки політичного ризику, щоб забезпечити контроль та управління. Він визначає ймовірність виникнення ризиків. Результати оцінки ризиків є основою для більшості дій з управління ризиками. Аналіз політичних ризиків дає особам, які приймають рішення, сигнали раннього попередження про серйозні політичні ризики [30]. Можливості управління політичними ризиками повинні включати здатність реагувати на відомі та добре зрозумілі ризики, а також здатність виявляти та передбачати нові ризики.

Основною метою аналізу ризиків є прогнозування збитків, другою — запропонувати засоби управління ризиком або уникнення збитків. Процес оцінки ризику вимагає взаємодії між причинно-наслідковим зв'язком і вибором, щоб отримати контроль над переривчастими подіями за допомогою

загальних заяв, загальних тверджень, які стосуються майбутнього, мають бути обґрунтовані та захищені [30].

Нейрн вважає, що, хоча загальноприйнятої методології для передбачення та оцінки політичного ризику не з'явилося, будь-який підхід повинен відповідати щонайменше шести основним вимогам:

1. Визначте соціальні, політичні та економічні фактори, які можуть негативно або позитивно впливати на бізнес-середовище країни;

2. Визначте соціальні політичні та економічні фактори, які можуть негативно або позитивно вплинути на життєздатність сектора або проекту в цьому середовищі;

3. Вимірюйте та агрегуйте коефіцієнти суворим способом (структурована кількісна модель, пристосована до інституційних застосувань);

4. Систематизувати оцінки ризику, дозволяючи порівняти (еквівалент ризику) між країнами, секторами та проектами;

5. Обираючи дисципліну на вибір, робити зважування та аналіз змінних, модель має бути гнучкою, перспективною та прогнозною;

6. Дезагреговані оцінки дозволяють визначити життєздатні можливості на (і всередині) ринках, де традиційні індикатори ризику працюють нестабільно і перевищують комфортну маржу, але також маскують можливості для сектора або проекту.

За даними Mc Daniels & Small, усі спроби зменшити або контролювати ризики ґрунтуються на двох вимогах: «з одного боку, менеджери з ризиків потребують достатніх знань про потенційний вплив джерел ризику, які досліджуються, та ймовірні наслідки різних варіантів рішень для контролю цих ризиків». Вони далі стверджують, що «з іншого боку, їм потрібні критерії, щоб судити про бажаність чи небажаність цих наслідків».

Критеріями бажаності є відображення соціальних цінностей [36]. Таким чином, ризик є аналітичним і нормативним поняттям через цінність визнаного випадкового зв'язку між подією і виготовленням.

Фрідман і Кім перераховують основні проблеми, виявлені під час аналізу політичного ризику;

1. Відсутність чітких визначень, надійних і дійсних вимірювань змінних, і теорії;
2. Невелика прогностична достовірність, яку має будь-яка робота з прогнозування;
3. Надмірне акцентування уваги на драматичних подіях;
4. Розгляд суб'єктивних оцінок як об'єктивних даних;
5. Управління ризиками повністю інтегровано з аналізом та оцінкою ризиків.

Важливо, щоб аналіз ризику був придатним як вхід для особи, яка приймає рішення [5]. За словами Мак Деніелса і Смолла , «управління ризиками включає рішення про те, як враховувати впливи, що відбуваються з часом, включаючи (у деяких ситуаціях) аналіз наслідків поточних рішень, які будуть накопичуватися протягом десятиліть або століть або навіть тисячоліття».

Фрай і Рулофф виділяють п'ять функцій аналізу політичного ризику:

1. оцінка ситуації;
2. пояснення ситуації,
3. передбачення;
4. альтернативи калькуляції витрат;
5. засоби для прийняття рішень для управління ризиками.

Оцінка ризику та аналіз ризику – це два процеси, які відбуваються разом і, як інтегрована дисципліна, зосереджені на кількох способах прийняття рішень в умовах невизначеності та мінливості та правилах прийняття рішень щодо вибору одного варіанту над іншим. Оцінка ризику зазвичай включає: збір інформації про країни та події, компіляцію даних, створення та запуск служби документації, створення бази даних, оцінку періодичних інформаційних послуг, застосування простих індикаторів або складених індикаторів (індексів), масштабування, побудову типологій, класифікацію, багатовимірне масштабування, діаграми, когнітивне відображення, систематичну оцінку, кореляції, регресію або множинну регресію [18].

Існує три підходи до оцінки політичного ризику.

Перший - це фундаментальний аналіз політичного ризику з використанням структурного функціонального аналізу політичної системи;
другий - підхід до індексації показників;
третій - підхід до написання сценарію.

Оцінка політичного ризику здійснюється на основі політичної теорії або теорій політичної поведінки. Перший метод оцінки політичного ризику передбачає структурний аналіз політичних ризиків. Також можна запропонувати альтернативну модель оцінки ризику за Тарзі. Індексний підхід або його зазвичай називають підходом зведених індикаторів, представляє рейтинги країн на основі різних факторів політичного ризику. Відносні ваги цих рейтингів визначаються на основі запитань і відповідей. Ці рейтингові шкали можуть бути корисними для розпізнавання та моніторингу подій, пов'язаних із політикою, економічним благополуччям та регуляторним середовищем приймаючих країн, які є важливими для багатонаціональної корпорації.

Ашер і Овергольт називають підхід індикаторів підходом кількісних індикаторів і описують його як «сумарний вимір подій або умов, таких як показники спроможності уряду, рівня насильства, військової готовності, врахування окремих результатів або відображення їх наслідків». Кількісні індекси агрегують дані в категорії. [28] пояснюють, що агрегувати дані – це «ущільнювати інформацію». Кількісні індекси обмежені в тому сенсі, що вони забезпечують цілісне рейтингування, ігнорують специфічні фактори галузі чи фірми і дуже рідко прогнозують зміни в навколишньому середовищі [13]

Агреговані індекси часто використовують лінійні співвідношення, а це проблематично, оскільки розмиті відмінності в політичному світі є фатальними. [28] пояснює, що «процес агрегування, як правило, дозволяє проглядати лише рудиментарні зв'язки між підсумковими показниками». При згущенні інформації інформація про зв'язки між аспектами в категорії знищується. Тому дослідження факторів обмежено. (28) стверджує, що при роботі з агрегованими індексами «спокуса «дозволити фігурам говорити», дозволяючи нечітко лінійним тенденціям екстраполювати себе, може бути

дуже сильною». Систематичні методи прогнозування політичного ризику зазвичай призводять до індексу, що складається з різноманітних зважених змінних, що є додатковою сумою для країни в цілому та для будь-якого типу іноземних інвестицій [24]. Популярним методом аналізу політичного ризику є поєднання індексів зі шкалами вимірювання. Ду Пlooу визначає концептуалізацію операційного визначення в масштабі як «забезпечення чисельного вимірювання». Масштабування передбачає визначення кількох компонентів концепції, які об'єднуються як індикатори в підсумкову оцінку. Таким чином, масштабування є статистичною мірою поняття. Ду Пlooу стверджує, що масштабування часто включає: підрахунок частоти виникнення; порівняння двох одиниць або груп, або змін, що відбуваються в одній групі; ранжування кількісної або якісної одиниці аналізу. Приклади типових шкал, що використовуються в індексах, включають шкалу Лайкерта, шкалу Гуттмана, шкалу Терстона та шкалу семантичного диференціала.

Сценарії використовуються як метод аналізу та прогнозування політичних ризиків. Сценарії найкраще підходять для ситуацій з потребою в різноманітності. Сценарії – це розповіді про альтернативне очікуване майбутнє, і уникайте підходу, що можливий лише один результат. Сценарії намагаються бути більш-менш правильними, а не зовсім неправильними. Шумейкер визначає сценарії як «сфокусовані описи принципово різних майбутніх, представлених у послідовному сценарному або оповідному стилі». Сценарії широко використовуються в стратегічному управлінні. Сценарії гегелівські за своєю філософською передумовою, тобто діалектичні. Написання сценарію слугує інструментом для обговорення можливих негативних і позитивних результатів і складається зі збору пропозицій щодо того, як система може розвиватися, а потім перевірки узгодженості кожного набору пропозицій, відкидаючи непослідовні комбінації. Шумейкер стверджує, що «сценарії розкладають складні явища на підсистеми, які можна аналізувати». Метою написання сценарію є розробка історії про те, як може розвиватися майбутнє. Сценарії представляють послідовність передбачення майбутніх подій і, отже, запобігають суперечності та парадоксам. Сантер визначає сценарії як «можливе майбутнє, візуалізоване як історію

майбутнього, яка допомагає стратегу концептуалізувати умови, з якими організація зіткнеться в майбутньому, і що виходить за рамки статистичного прогнозування». Таким чином, сценарії накидають можливе майбутнє. Аналіз кількох сценаріїв є важливим інструментом для вивчення фундаментальних невизначеностей. [37]. На відміну від прогнозів, сценарії забезпечують платформу для дебатів і припущень, які підкріплюються реальними можливостями. Сценарії корисні в управлінні змінами і спрямовані на подолання упереджень через краще розуміння невизначеності. Таким чином, невизначеність обмежена, але це не надає сценарію ймовірнісного значення [37]. Навіть якщо прогностична сила сценаріїв є низькою, вони служать стимулом для альтернативних стратегій, які слід застосовувати до непередбачених ситуацій. Шумейкер пропонує загальні рамки для побудови сценаріїв:

1. Визначте питання, часові рамки, обсяг і змінні рішення. Перегляньте минуле, щоб побачити ступінь невизначеності та нестабільності.

2. Визначте головних зацікавлених сторін або учасників, які можуть бути зацікавлені в цій проблемі, ті суб'єкти, які можуть постраждати, або ті суб'єкти, які можуть вплинути на питання. Визначте їх ролі та владні позиції.

3. Перелічіть поточні тенденції, які впливатимуть на змінну, що цікавить.

4. Визначте ключову невизначеність, поясніть як події взаємопов'язані.

5. Побудуйте два вимушених сценарії, розмістивши всі можливі позитивні результати в одному сценарії та помістивши всі можливі негативні результати в інший сценарій.

6. Оцініть внутрішню послідовність і правдоподібність цих штучних сценаріїв.

7. Виключіть комбінації, які не є достовірними або неможливими, і створюйте нові сценаріїв, поки ви не досягнете внутрішньої узгодженості. Переконайтеся, що ці сценарії охоплюють широкий спектр результатів.

8. Оцініть переглянуті сценарії з точки зору того, як би в них поводитися ключові зацікавлені сторони. У разі необхідності визначте теми для

подальших досліджень, які забезпечили б міцнішу підтримку розроблених вами сценаріїв.

9. Після завершення додаткових досліджень перевірте внутрішню узгодженість сценаріїв та оцініть, чи слід формалізувати певні взаємодії за допомогою кількісної моделі.

Кількісне дослідження проти якісного дослідження. Щоб зрозуміти достовірність і надійність, потрібен аналіз основ емпіричного дослідження (якісне дослідження) і соціального дослідження (кількісне дослідження). У дослідженнях існує кількісно-якісна дискусія, тобто який підхід є найкращим для політичного аналізу. Скептики кількісного підходу стверджують, що поведінкові явища не можна виміряти та включати як змінні для тестування, вони не мають справу з даними і вважають, що висновки неможливо довести чи спростувати [33]. Кількісний аналіз спрямований на порівняння та узагальнення, підтвердження чи фальсифікацію експериментів шляхом повторення. Минулий досвід служить індикатором майбутнього настання таким чином, кількісний аналіз стверджує, що поведінкові моделі служать керівництвом до мотивації. Кількісні плани зазвичай базуються на дедуктивних методах міркування, які передбачають формулювання гіпотез, які визначають конструкції, методи та зв'язки, які підлягають вимірюванню. Якісні конструкції зазвичай індуктивні, індуктивне міркування починається з огляду літератури, яка зазвичай складається із спостережень дослідників [32]. Згідно з Brummersted , «якісний опис служить необхідним антецедентом для виведення даних». Таким чином, у прогнозуванні політичного ризику необхідний синтез кількісного та якісного підходів. Аналіз політичного ризику поєднує обидва підходи. Аналіз політичного ризику розпізнає/ідентифікує за допомогою запиту, а потім додає/підрхоує повторне визнання. Кількісний аналіз неможливий без якісного дослідження, оскільки подія не може бути підрхована до її ідентифікації.

Синтез кількісного та якісного підходів тягне за собою концептуалізацію та операціоналізацію оцінки ризику . Зінгер підкреслює, що «ми не можемо конструювати та тестувати моделі в науковому сенсі цього слова без даних, і

ми не можемо ефективно генерувати чи здобувати дані без пильної уваги до моделей, які ми зараз маємо, і теорій, які ми сподіваємося настануть".

За словами Сінглтона і Ховдена, «основна концепція ризику, пов'язана з об'єктивними оцінками і в суб'єктивних судженнях, в обох випадках пов'язана із сукупною мірою ймовірності та величиною фактичного негативного ефекту». Говард (стверджує, що "всі ризики є специфічними ймовірностями в будь-який дискретний момент". Ймовірність відноситься до ймовірності того, що щось станеться, якщо ризик визнається, він, швидше за все, станеться. З цим можна стверджувати що ймовірність є числовим виміром ймовірності. «Ймовірність використовується для визначення розподілу ймовірностей, який описує діапазон значень, які змінна може приймати, разом з ймовірністю, що змінна прийме будь-яке конкретне значення». Ризик має ряд можливих результатів з ймовірністю. Слід бути обережним, щоб не плутати можливість і ймовірність. Сінглтон і Ховден визначають два поняття: «можливість відноситься до діапазону результатів, виміряних цілим додатним числом, більшим за одиницю, якщо є лише одна можливість, рішення не потрібно», тоді як «ймовірність, виміряна числами в діапазон 0-1 описує ймовірність конкретних результатів».

Сінглтон і Ховден стверджують, що "ризик - це сума ймовірностей небажаних результатів, знову ж таки число в діапазоні 0-1". Ймовірність, поряд з можливими результатами, описує мінливість чогось. Однією з важливих вимог емпіричного дослідження є те, щоб інформація або дані, зібрані під час дослідження, були точно і послідовно оцінені, щоб результати були надійними та дійсними. Змінні, які фігурують у дослідницькій гіпотезі чи дослідницькому питанні, перетворюються на конкретні показники. Дисперсія між незалежними змінними і залежними змінними називаються мінливістю. У передбаченні результату майбутніх подій є два компоненти, які впливають на здатність точного передбачення, а саме мінливість і невизначеність. Мінливість – це явище, яке можна виміряти, проаналізувати та пояснити. Невизначеність – це брак знань або рівень незнання. Для вирішення проблеми невизначеності та випадкових варіацій використовуються математичні методи та поняття з теорії ймовірності. Методи, що використовуються в

(міждисциплінарних) аналізах ризиків, включають байєсівські підходи та стохастичні методи [5]. Важливо зазначити, що кількісні моделі не можуть пояснити всі відмінності рейтингів у різних країнах. Як часто зазначають рейтингові агентства, якісні соціальні та політичні міркування є важливими детермінантами [40].

Vose стверджує, що мінливість є наслідком випадковості, і порівнює мінливість з підкиданням монети, «Якщо я кину монету один раз, у мене буде голова (H) або хвіст (T), у мене буде (H) або (T) з імовірністю 50%... Якщо я кину монету двічі, я маю чотири можливих результату (HH, HT, TH, TT), кожен з імовірністю 25% через симетрію монети. Ми не можемо з упевненістю передбачити, що призведе до підкидання монети через притаманну випадковість підкидання монети". Таким чином, мінливість характеризується випадковістю. Повна невизначеність — це поєднання мінливості та невизначеності, яка руйнує прогнози майбутнього. Причина розділення мінливості та невизначеності в моделі аналізу ризику полягає в тому, що вона математично правильніша. При змішуванні мінливості та невизначеності виводиться лише розумна оцінка загальної невизначеності, і неможливо з повною впевненістю встановити, скільки існує мінливості та скільки невизначеності, ці відмінності є важливими [38]. Вимірюючи ризик інвестицій, Shim & Siegel припускають, що «ризик — це мінливість можливих прибутків, для більшого ризику потрібна більша прибутковість». Шім і Сігел приходять до висновку, що «ризик можна виміряти стандартним відхиленням, яке є мірою дисперсії розподілу ймовірностей можливих прибутків». Застосовуючи емпіричні методи до соціального дослідження, усі висновки мають бути надійними та достовірними. Надійність означає, що вимірювання має бути стабільним і постійно давати однакові вимірювання або результати протягом певного періоду часу [32]. Ненадійність міри може бути результатом нечіткості прикладу коливання у висновках, неактуальності або випадкової помилки (різні фактори, що викликають суб'єкти сприяють ненадійності міри [32].

“Достовірність — це міра для перевірки ступеня, до якої використане вимірювання насправді вимірює те, що задумано або, як стверджується, було

виміряно. Стверджуючи, що міра дійсна, мається на увазі надійність. Таким чином, міра може бути недійсною, якщо вона ненадійна” [32]. “Достовірність — це питання відповідності даних”. Рейнард) визначає валідність як «узгодженість міри з деяким зовнішнім критерієм або стандартом, за яким можна судити про тест». Іншими словами, валідність являє собою і зовнішню форму доказу. Дю Плуа стверджує, що «дійсність залежить від того, наскільки оперативні визначення перекривають теоретичні визначення явищ, що вимірюються». Таким чином, валідність передбачає, що висновок або вимірювання повинні бути узгоджені з теоретичними основами гіпотези чи питання дослідження. Каплан стверджує, що «практика перевірки має на меті з’ясувати, наскільки інтерпретація тесту є концептуально та емпірично виправдана і має бути спрямована на те, щоб зробити явним прихованим етичні та соціальні цінності, які впливають на цей процес». Різні типи тестів на валідність включають:

1. Достовірність обличчя. Валідність на обличчі іноді називають валідністю вмісту і відноситься до репрезентативності елементів або типів подій, які включені в дослідження [39].

2. Обґрунтованість критерію. Достовірність критерію застосовує два методи для вимірювання зовнішніх критеріїв, а саме одночасну валідність і валідність прогнозу. У паралельній валідності нове вимірювання співвідноситься з мірою того самого, що було підтверджено раніше, тоді як прогнозна валідність — це ступінь, до якої міра передбачає відомі групи, в яких має існувати досліджуване явище або конструкція [32]

Конструкція валідності. Конструктивна валідність запитує, чи має те, що було задумано, і фактично виміряно. Відповідь на це питання встановлюється в тому, наскільки наша спроба виміряти предмет чи подію співвідноситься з незалежними спробами інших людей виміряти ті самі явища за допомогою різних показників. Оцінка валідності конструкції є складним процесом, який включає як докази, пов’язані з вмістом, так і докази, пов’язані з критеріями [32]. Віммер і Домінік пояснюють, що конструктивна валідність «включає зв’язок вимірювального інструменту з деякою загальною теоретичною структурою, щоб гарантувати, що вимірювання насправді логічно пов’язане з

іншими поняттями». Дані використовуються за допомогою індикаторів, щоб зробити висновок про наявність і силу змінної в даному «реальному світі», емпіричному середовищі .

З метою встановлення достовірності та валідності дослідження проводять тестування показників. Зінгер стверджує, що «мета індикатора полягає в тому, щоб допомогти нам створити набір даних, на основі величин і значень яких ми можемо правильно зробити висновок про значення фактичних явищ, які нас цікавлять». Надійність потім перевіряє якість і точність (повноту) показників. Надійність також передбачає ясність, чіткість і точність правил кодування. Чим менше неоднозначності, тим вище надійність показника. Зінгер виділяє три типи помилок у фактичному матеріалі. Перший – це «систематичне спотворення фактів», що тягне за собою оманливу інформацію. Друга проблема — це «випадкові помилки, які часто виникають через необережність, наївність та некомпетентність у джерелі чи репортажі, чи в друкарських помилках та помилках транскрибування, чи навіть у спробах виправити систематичні помилки». Третя проблема стосується джерел, до яких зверталися для отримання даних, тобто «неповні компіляції». Це може включати недостатню кількість, відсутність чи некорельовані дані. Точні та емпіричні статистичні дані є необхідною умовою аналізу політичного ризику. Проблеми з даними можуть варіюватися від фрагментованих баз даних до неадекватних даних. Найбільшою проблемою, що стосується даних, є доступність відповідних даних. Таким чином, найбільшою проблемою для аналітика політичних ризиків залишається отримання достовірних і надійних даних.

Аналіз політичного ризику передбачає передбачення майбутньої події, це вимагає, щоб було зроблено передбачення майбутнього. Таким чином, політичні ризики виводяться на основі очікувань аналітиків політичних ризиків. Прогноз – це спостереження в певний час і в певному місці для підтвердження конкретного опису. Він заснований на спостережуваних або неспостережуваних минулих або теперішніх прогнозах. Виправдані передбачення повинні бути піддані критиці, перевірятися з посиланням на реальний світ і передаватися. Виправдане очікування створюється шляхом

організації досвіду в дійсний шаблон, поєднання цієї моделі з конкретним спостереженням і розрахунку щодо очікуваного результату. Передбачення, яке не можна виправдати з посиланням на реальний досвід, є пророцтвом. За допомогою прогнозів можна робити прогнози на майбутнє класифікації або теорії.

Прогнозування в аналізі політичних ризиків. Основною метою аналізу політичного ризику є проєкція ризику за допомогою причинно-наслідкового аналізу, таким чином пов'язуючи майбутнє з історичними атрибутами [24]. Політичне прогнозування — це послідовний процес, у якому інтегруються політичні тенденції та взаємопов'язані соціально-економічні тенденції. Політичний прогноз передбачає аналіз політичних факторів ризику, де результат визначає політичний ризик. Хлоуп і Кульман припускають, що: «хороший» прогноз — це не той прогноз, який намагається запропонувати певний результат у дуже мінливій та невизначеній ситуації...«хороший прогноз це той, який виявляє, де переважає невизначеність, і визначає діапазон випадкових результатів на події або інформацію". Таким чином, невизначеність стосується настання подій і ймовірних результатів передбачуваного курсу дій. Прогнози є лінійною проєкцією з кількома незалежними змінними [24]. Ханер перелічує ряд застосувань політичного прогнозування:

1. Прогнозування політичних умов у країні, для якої пропонуються інвестиції які будуть функціонувати протягом кількох років;
2. Оцінка ймовірності серйозно змінених умов, таких як державний переворот, вибори лівого радикального уряду або війни;
3. Визначення впливу на прибуток результатів інвестицій, якщо вони серйозні, то відбувається зміна передбачуваних політичних умов;
4. Оцінка чистого впливу політичних змін на прогнозований грошовий потік від інвестицій за вибраний період.

Хауелл класифікує політичні прогнози на чотири основні типи:

Тип I, розглядає поточну ситуацію. Він включає кореляції з поточних атрибутів країн. Список атрибутів, які вважаються значущими кореляціями майбутніх проблем, оцінюється для створення індексу (оцінки), який повинен

спровокувати еквівалентний рівень небезпеки (і збитків) для фірми. Модель Economist є прикладом моделі, яка використовує цю стратегію.

Тип II, запитує, якою буде ситуація, і просить експертів спроектувати атрибути в майбутнє. У кожній проекції завдання експерта по країні — екстраполювати від сьогоднішнього до майбутнього. Прикладом моделі, яка використовує цей тип прогнозу, є індекс бізнес-екологічного ризику (BERI).

Прогнози прогнозують збитки від дій, які враховують самі втрати в майбутньому. Процес пропускає проміжний етап намагаючись спочатку спроектувати, чи виникне етнічна напруженість у якийсь момент у майбутньому, а потім чи призведе ця напруженість до громадянських чвар і збитків. Таким чином, цей тип прогнозу оцінює ймовірні події в майбутньому.

У типі IV майбутні уряди прогнозуються аналітиком (етап 1), а поведінка цих урядів щодо бізнесу прогнозується аналогічним чином (етап 2). Цей тип прогнозу проектує вплив ймовірних урядів на майбутні точки і, таким чином, проектує поведінку. Модель Принца Служби політичних ризиків (PRS) використовує цей метод прогнозування. Політичні прогнози використовують різні методи аналізу. Ці методи включають екстраполяцію, регресії, провідні індикатори та прогнозування з кількох джерел. Ці методи зазвичай використовуються як основа прогнозів. Прогнози можуть використовувати один метод або комбінацію методів для посилення підходу, або ці методи можуть бути технічним обмеженням для прогнозів. Ашер і Овергольт визначають екстраполяцію як «проекцію історично заснованої кількісної тенденції з постійною швидкістю».

Постійна швидкість відноситься до будь-якої кількісної міри зміни. Історичні дані рідко мають лінійний характер. Це робить історичні дані довільними в часі. Ашер і Овергольт пояснюють природу екстраполяції як "суворо атеоретичну. Числа говорять про це. Процедура в основному є явною. Вона, очевидно, обходиться без зусиль по впровадженню теорії в прогнозування". Зусилля екстраполяції для розкриття теорії обмежуються поведінкою політики. Регресійний аналіз - це техніка прогнозування однієї тенденції на основі її зв'язку з однією або кількома іншими тенденціями. Регресія використовує аналіз кількох рівнів змінних. Ашер і Овергольт.

пояснюють, що «відносини можуть зберігатися в межах одного випадку для змінних «часового ряду» для цього випадку або в різних випадках. Ці передбачувані зв'язки є лінійними». Регресія дійсно вводить теоретичні міркування щодо передбачуваних відносин.

Основний фокус регресії полягає в тому, що "певні тенденції в першу чергу визначаються або зумовлені однією або кількома іншими тенденціями [28]. Регресія стосується лінійних відносин. Регресія має два обмеження як метод прогнозування: «По-перше, константа, яка пов'язує прогнозований тренд з основними тенденціями, відображає минула та теперішня структура системи, так що якщо ця структура зміниться, немає підстав очікувати, що константи все одно будуть представляти зв'язки між тенденціями. Друга вразливість регресії полягає в тому, що валідність залежить не тільки від того, чи є співвідношення між передбачуваною тенденцією та кожною з основних тенденцій правильними, а й від проєкції кожної з цих основних тенденцій» [28].

3.2 Індикатори політичних ризиків

Провідні індикатори засновані на непрямі зміни тенденції, що залежить від минулих змін у напрямку інших тенденцій. Провідні показники — це індуктивне дослідження показників у часі. Провідні індикатори як метод обмежують прогнози в закономірностях у послідовності. Ці закономірності складні й нерегулярні. Цей метод не може оцінити величину напрямку зміни [28]. Прогнозування з кількох джерел — це компіляція кількох інших джерел. Це також передбачає обробку інших прогнозів. Це зусилля поєднання результатів експертної взаємодії [28]. Коутс визначає кілька причин, чому прогнози, як правило, терплять невдачу:

1. Невивчені припущення тягнуть за собою невідомі, вбудовані або мовчазні припущення окремих осіб. Наприклад: ідеологічні переконання або соціальні припущення.

2. Обмежена або неприйнятна експертиза: це неспроможність експертних суджень. Класичним прикладом є робота адмірала Ліхі «(Атомна) бомба ніколи не вибухне, і я говорю як експерт із вибухових речовин» президенту Трумену.

3. Відсутність уяви означає нездатність уяви побачити вірогідну реакцію на нові можливості і, отже, має тенденцію використовувати припущений негатив. Негативне, погане та руйнівне легше уявити, ніж позитивне. Люди зазвичай демонструють обмежений досвід у просуванні позитивних образів майбутнього.

4. Нехтування обмеженнями часто асоціюється з самообманом, який часто призводить до ігнорування важливих факторів.

5. Надмірний оптимізм стосується нових розробок або інвестицій. Новий розвиток або інвестиції є нульовим поколінням і, швидше за все, дозріють лише в цьому п'яте або шосте покоління; тому процес впровадження, ймовірно, буде повільнішим, ніж очікувалося.

6. Механічна екстраполяція тенденцій може спричинити проблеми, оскільки вона має значення лише як основа для запитань, що може статися, щоб спотворити або порушити екстраполяцію.

7. Завищена специфікація. Часто рішення проблеми або можливості для нового розвитку настільки детально прописане, що його неможливо сприймати серйозно.

Перевіряючи політичні прогнози з реальним досвідом, Ашер і Овергольт перераховують сім властивостей, які є бажаними в прогнозах. Ці властивості слугують правилами на інших рівнях умов у прогнозах і включають: перевірку правдоподібності, здатність до неінтуїтивних наслідків, всеосяжність, чутливість до нюансів, здатність включати добре обґрунтовану теорію та простоту. Можливість перевірки правдоподібності гарантує відхилення або зміну результатів, які неправильно вказані, неправильно застосовані або неправильні. Здатність до неінтуїтивних наслідків відокремлює систематичне передбачення від загальноприйнятої мудрості. Це посилює застосування до емпіричного досвіду.

Ашер і Овергольт вважають, що «тестування правдоподібності гарантує, що явність методів відокремлює людину від алгоритму». Комплексність прогнозів передбачає контекстуальність, чи всі фактори інтегровані. Чутливість до нюансів передбачає увагу до дрібниць у застосуванні теорії. Явність процедури має три цілі. По-перше, це гарантує оцінку методів прогнозування. По-друге, упередження прогнозиста висвітлюються за допомогою наступних кроків процедури. По-третє, тестування дозволяє розробити структуру для виконання інших завдань. Здатність включити добре обґрунтовану теорію визначає, чи є теорія обґрунтованою. Простота моделей полегшує використання моделей, чим простіший підхід, тим легше їх оцінити з точки зору послідовності та правдоподібності основних припущень. Аналітик політичного ризику не може повністю передбачити майбутнє, майбутнє можна передбачити лише після спостереження за певними тенденціями та подіями, а також за тим, як вони збираються разом [3]. При прогнозуванні майбутніх результатів існують два типи методів прогнозування майбутнього, а саме: прогнози та передбачення через пророцтва. Брінк визначає прогноз як «оцінку чогось у майбутнє, ймовірність того, що щось може статися», а передбачення передрікає пророцтво і передбачає твердження про подію, яка відбудеться, передбачаючи

«так» чи «ні», тоді як прогноз включає в себе фактор ймовірності і базується на надійних раціональних засадах, емпіричних доказах, науковій теорії та формальних процедурах, які включають процес систематичного збору інформації». Прогноз створюється шляхом знаходження двох або більше речей, значення яких систематично змінювалися в минулому. Відношення узагальнюється для створення прогнозу. Оскільки прогноз не містить причинно-наслідкових припущень, на нього не можна діяти і, отже, не може бути перевірено експериментально. Саме припущення, що міститься в узагальненому судженні, насправді перевіряється експериментом, а не дією, що впливає з цього припущення. Обґрунтування прогнозів повністю полягає в посиленнях на минулий досвід. Прогнози адекватні лише для прогнозування і не можуть бути використані як основа для дій [29].

Міхан визначає класифікацію як «узагальнену констатацію властивостей, спільних для всіх членів деякого класу речей». Класифікації є узагальненими і мають здатність прогнозувати, оскільки вони застосовуються до минулих і майбутніх подій. Мeehan пояснює, що "класифікації складаються з набору змінних і правил для визначення меж значень, які може приймати кожна змінна. Наскільки точно правила можуть визначити ці межі, залежить від характеристик предметів, що класифікуються». Таким чином, класифікації засновані на досвіді. По-перше, класифікації повинні бути узагальнені на основі досвіду, а отже, вони повинні мати доступні характеристики. По-друге, прогнози залежать від здібностей спостерігача, щоб виявити всі властивості спостереження. Це може зробити якість спостереження поганою [29]. Класифікації зазвичай називають поняттями і узагальнюють те, що відомо.

Передбачення з теоріями як політичне пророцтво передбачає передбачення через причинно-наслідковий зв'язок. Теорія — це набір змінних, змінні яких пов'язані за правилом. Набір змінних був «ізолюваний» від решти середовища та включений у шаблон. У рамках шаблону зміни значення будь-якої змінної можна повністю пояснити змінами інших змінних, враховуючи правила, включені в шаблон. Теорії дозволяють цілеспрямовано маніпулювати незалежними змінними, що призведе до зміни залежної змінної. Таким чином, теорії нав'язують логічний шаблон набору змінних. Кожне намагання змінити

хід подій потребує теорії. Ця теорія розроблена для повторення. Теорія потребує безпосереднього досвіду, концепції та знань [29].

Теорії виділяють набір змінних зі світу і пов'язують його з правилами, щоб зміна однієї змінної призвела до зміни іншої. Ці ізоляції неможливі на практиці, завжди будуть зовнішні впливи. Цей розрив між логікою та досвідом називається фактором Фаджа. Фактор Фаджа є перевіркою точності теорії і заснований на правилі за інших рівних умов, що все інше залишиться або всі інші умови рівні. Впливом цих зовнішніх факторів на функціонування теорії можна легко керувати, вставляючи між теорією та середовищем фактор Фаджа або положення при інших рівних умовах. Сила впливів, об'єднаних разом у факторі Фаджа, є мірою надійності теорії [29].

Політичні прогнози обмежені доступом до надійних знань для прийняття рішень. Ці обмеження в першу чергу викликані сенсорними обмеженнями. По-друге, прогнози обмежені Метафоричною річкою часу. Метафорична річка часу передбачає, що досвід специфічний для часу і місця. Майбутнє посилення потребує загальних заяв. Майбутнє є результатом теперішньої практики. Рішення та дії, таким чином, є когнітивною проблемою. Існують численні наслідки проблеми індукції. По-перше, рішення потребують обґрунтування. По-друге, знання з метою обґрунтування потребують подальшого використання. Нарешті, обґрунтування припущення на основі логічного зв'язку між минулим досвідом та змістом знання сьогодення та майбутнього не вдається. Минулий досвід не може гарантувати повторення в майбутньому. Прогнози повинні використовувати нелогічні методи для передбачення подій. Когнітивний підтекст проблеми індукції – це взаємодія між причинністю та мораллю. Знання слід накопичувати в медіа-ресурсах, а не в таблицях. Контроль над подією полягає в тому, щоб викликати або загальмувати певну подію в майбутньому. Метою аналізу політичного ризику є передбачити контроль певних майбутніх подій, політичний ризик ідентифікується з метою контролювати його, коли він виникне в майбутньому, контроль може здійснюватися, наприклад, шляхом страхування, уникнення або пом'якшення. Міхан стверджує, що «контроль над ходом подій, очевидно,

залежить від наявності знань, що, у свою чергу, вимагає організації досвіду, який як формулюватиме, так і виконуватиме конкретні людські цілі».

Контроль над подіями можна здійснювати через причинно-наслідкові зв'язки. Причинно-наслідковий зв'язок — це «припущення, яке з часом має бути виправдано» [29]. Таке використання випадкових зв'язків відповідає експериментальній науці і може бути перевірено в лабораторних умовах або в реальному світі, оскільки природа припущення дозволяє перевірити структуру в дії. Міхан пояснює значення причинно-наслідкового зв'язку так: «кажуть, що дві або більше змінні чи фактори пов'язані причинно-наслідковим зв'язком, якщо їх значення пов'язані правилом таким чином, що навмисна зміна значення однієї змінної змінить значення іншої». Це дозволяє контролювати події в навколишньому середовищі або виробляти чи запобігати певний майбутній результат. Керування можливе лише в середовищі структур або процедур, які складаються зі змінних. Ці змінні пов'язані за допомогою набору правил і обмежень. Як тільки шаблон встановлений, правила, включені в шаблон, утворюють логіку або обчислення. Логіка забезпечує передбачуваність шаблону. Логіка в наборі правил дозволяє маніпулювати значеннями змінних. Тоді логіка може забезпечити контроль над справами в реальному світі, якщо вона систематична і придатна до визначеної мети. Структури та процеси, залучені до прогнозів, дозволяють маніпулювати та контролювати майбутні події. Політичні прогнози передбачають систематичне прогнозування подій через поточні тенденції і складаються з аналізу тенденцій і подій. Це досягається за допомогою технічних методів. Прогнози обмежені методами. Доступність тестування враховує ці обмеження. Перевірка прогнозів підсилює правдоподібність передбачень. Ця надійність гарантує, що передбачення відповідають своїй меті для застосування до емпіричного досвіду. Систематичний і процедурний характер прогнозів і пророцтв дозволяє контролювати майбутні події.

Таким чином, контроль над майбутніми подіями можливий, коли досвід організований у моделі, які пов'язують дві чи більше змінних, ця модель досвіду виправдовує причинно-наслідковий зв'язок, який передбачає їх зв'язування. Аналіз ризиків спрямований на надання огляду майбутнього, для

цього аналітик ризиків повинен бути знайомий з логікою прогнозів і причинно-наслідкових зв'язків.

Висновок

Політичний ризик можна визначити як можливість того, що політичні рішення або події в країні вплинуть на бізнес-середовище таким чином, що інвестори втратять гроші або не зароблять стільки грошей, скільки вони очікували. Теоретичний опис політичного ризику складається з диференціації між подіями ризику та факторами ризику. Подія політичного ризику ніколи не розглядається окремо, після виявлення події політичного ризику завдання полягає в оцінці ефектів політичного ризику. Ефект політичного ризику описує спосіб, у якому проявляється подія політичного ризику. Таким чином, метою аналізу політичного ризику є виявлення та визначення політичних ризиків шляхом декомпозиції політичних ризиків на фактори політичного ризику та події політичного ризику. Політичні ризики поділяються на мікроризики, макроризики, внутрішні ризики та зовнішні ризики.

Походження політичного ризику може бути внутрішнім, якщо ризик виникає з країни перебування. З іншого боку, політичний ризик може бути зовнішнім за походженням, коли політичний ризик є продуктом впливу за межами країни перебування. Таким чином, завдання аналітика політичного ризику полягає в тому, щоб спочатку визначити внутрішні та зовнішні джерела політичного ризику. По-друге, розробник моделі повинен визначити фактори, що призводять до подій політичного ризику, та наслідки подій політичного ризику. Нарешті, розробник моделі повинен побудувати систематичну структуру для оцінки впливу та ймовірності подій політичного ризику. Аналізуючи політичний ризик, аналітик повинен остерігатися плутання політичного ризику з політичною нестабільністю та політичною невизначеністю.

Крім того, політичний ризик є спеціалізованим відношенням ризику країни. Аналіз ризиків країни недостатньо оцінює ризики, пов'язані з політичним середовищем країни. Тому аналітик політичних ризиків повинен бути знайомий з ризиками країни приймаючої країни.

Прогнозування не варто асоціювати лише з словами "буде", "станеться". Його слід розглядати як умовну діяльність, яка вкладається у слова "може бути або станеться за певних умов".

Традиційно ризик визначали як усвідомлення небажаних негативних наслідків події. Протягом останнього десятиліття ця негативна точка зору була заперечена як обмежувальна та неповна, особливо якщо розглядати можливості. Таким чином, ризик включає в себе невизначений стан або подію, які мають негативний або позитивний вплив на досягнення певної мети. Ризик є номінальним поняттям, тому його важко реалізувати. Поняття ризику має бути прояснено з точки зору контексту та виміру – наприклад, ризик країни, політичний ризик тощо.

Визначення політичного ризику є проблематичним через відсутність консенсусу щодо того, що є політичним ризиком. Політичний ризик охоплює політичні події та державне втручання. Існує різноманітність у визначенні політичного ризику, проте більшість авторів розглядають політичний ризик як подію, що відбувається в бізнес-середовищі, зазвичай пов'язану з діянням уряду, яке має небажані наслідки для підприємства. Як і більшість концепцій у політиці, поняття «політичний ризик» є номінальним поняттям і є обмеженням для емпіричного дослідження. Аналітики політичного ризику повинні остерігатися плутання понять політичний ризик і політична нестабільність і невизначеність. Ризик не може існувати без організаційного утворення чи бізнес-проекту, оскільки є явищем, наявним у середовищі, а не характеристикою середовища. Політичний ризик, політична невизначеність і політична нестабільність є трьома різними, але взаємопов'язаними феноменами. Оцінка політичного ризику не може покладатися лише на політичну невизначеність чи політичну нестабільність як відображення загального політичного ризику в країні.

Джерелами ризику можуть бути політична, соціальна чи економічна нестабільність. На рівні ризику країни існує два види ризику: трансфертний і суверенний. Ці ризики також діють як політичні фактори ризику. Суверенний ризик можна визначити як "ризик, пов'язані з наданням позик іноземним

урядам", тоді як ризик трансферту можна визначити як ризик того, що конкретна країна може накласти обмеження на перекази капіталу, дивідендів, відсотків, комісій або роялті. іноземні кредитори та/або інвестори як частина його економічної політики. Проблеми ризику країни виникають тоді, коли немає можливості або бажання обслуговувати борг. Ризик країни часто пов'язаний з політичною нестабільністю. Важливо зазначити, що політична нестабільність є політичним фактором ризику. Найважливіші аспекти в структурі ризику країни включають торговельну стратегію, рівень і тип участі держави, підходи до ціноутворення, інвестиційні пріоритети та фінансову структуру. Ризик країни включає платіжний баланс, проблеми платіжного балансу можуть призвести до політичного ризику. Більшість показників ризику країни відображають загальний кредитний та бізнес-клімат країни. Так само індикатори політичного ризику відображають загальний політичний клімат країни, який впливає на ризик країни. Розуміння взаємозв'язку між політикою та економікою необхідно для порівняння аналізу ризиків країни та аналізу політичних ризиків. Взаємозв'язок політики та економіки можна краще зрозуміти через дослідження Міжнародна політична економія (ІРЕ). ІРЕ — це дослідження міжнародних відносин, яке зосереджується на елементах складної взаємозалежності, які визначають багато найактуальніших проблем у світі.

Аналіз політичних ризиків забезпечує основу для характеристики політичних ризиків і формує основу оцінки політичного ризику, щоб забезпечити контроль та управління.

Можливості управління політичними ризиками повинні включати здатність реагувати на відомі та добре зрозумілі ризики, а також здатність виявляти та передбачати нові ризики.

Оцінка ризику та аналіз ризику – це два процеси, які відбуваються разом і, як інтегрована дисципліна, зосереджені на кількох способах прийняття рішень в умовах невизначеності та мінливості та правилах прийняття рішень щодо вибору одного варіанту над іншим.

Індексний підхід або його зазвичай називають підходом зведених індикаторів, представляє рейтинги країн на основі різних факторів політичного ризику. Відносні ваги цих рейтингів визначаються на основі запитань і відповідей. Сценарії – це розповіді про альтернативне очікуване майбутнє, і уникайте підходу, що можливий лише один результат. Сценарії використовуються як метод аналізу та прогнозування політичних ризиків. На відміну від прогнозів, сценарії забезпечують платформу для дебатів і припущень, які підкріплюються реальними можливостями.

У дослідженнях існує кількісно-якісна дискусія, тобто який підхід є найкращим для політичного аналізу. Щоб зрозуміти достовірність і надійність, потрібен аналіз основ емпіричного дослідження (якісне дослідження) і соціального дослідження (кількісне дослідження). Аналіз політичного ризику поєднує обидва підходи. Кількісний аналіз неможливий без якісного дослідження, оскільки подія не може бути підрахована до її ідентифікації. У передбаченні результату майбутніх подій є два компоненти, які впливають на здатність точного передбачення, а саме мінливість і невизначеність. Причина розділення мінливості та невизначеності в моделі аналізу ризику полягає в тому, що вона математично правильніша. При змішуванні мінливості та невизначеності виводиться лише розумна оцінка загальної невизначеності, і неможливо з повною впевненістю встановити, скільки існує мінливості та скільки невизначеності, ці відмінності є важливими. Застосовуючи емпіричні методи до соціального дослідження, усі висновки мають бути надійними та достовірними.

Достовірність — це міра для перевірки ступеня, до якої використане вимірювання насправді вимірює те, що задумано або, як стверджується, було виміряно. Валідність передбачає, що висновок або вимірювання повинні бути узгоджені з теоретичними основами гіпотези чи питання дослідження. Оцінка валідності конструкції є складним процесом, який включає як докази, пов'язані з вмістом, так і докази, пов'язані з критеріями. З метою встановлення достовірності та валідності дослідження проводять тестування показників. Чим менше неоднозначності, тим вище надійність показника. Точні та емпіричні статистичні дані є необхідною умовою аналізу політичного ризику.

Політичні ризики виводяться на основі очікувань аналітиків політичних ризиків. Основною метою аналізу політичного ризику є проєкція ризику за допомогою причинно-наслідкового аналізу, таким чином пов'язуючи майбутнє з історичними атрибутами. Політичне прогнозування — це послідовний процес, у якому інтегруються політичні тенденції та взаємопов'язані соціально-економічні тенденції. Політичний прогноз передбачає аналіз політичних факторів ризику, де результат визначає політичний ризик. Політичні прогнози використовують різні методи аналізу. Ці методи включають екстраполяцію, регресії, провідні індикатори та прогнозування з кількох джерел. Ці методи зазвичай використовуються як основа прогнозів.

Провідні показники — це індуктивне дослідження показників у часі. Провідні індикатори як метод обмежують прогнози в закономірностях у послідовності. Ці закономірності складні й нерегулярні. Цей метод не може оцінити величину напрямку зміни.

Прогнозування з кількох джерел — це компіляція кількох інших джерел. Це також передбачає обробку інших прогнозів. Це зусилля поєднання результатів експертної взаємодії.

При прогнозуванні майбутніх результатів існують два типи методів прогнозування майбутнього, а саме: прогнози та передбачення через пророцтва.

Оскільки прогноз не містить причинно-наслідкових припущень, на нього не можна діяти і, отже, не може бути перевірено експериментально. Прогнози адекватні лише для прогнозування і не можуть бути використані як основа для дій.

Передбачення з теоріями як політичне пророцтво передбачає передбачення через причинно-наслідковий зв'язок. Теорії дозволяють цілеспрямовано маніпулювати незалежними змінними, що призведе до зміни залежної змінної. Таким чином, теорії нав'язують логічний шаблон набору змінних. Теорії виділяють набір змінних зі світу і пов'язують його з правилами, щоб зміна однієї змінної призвела до зміни іншої. Ці ізоляції неможливі на практиці; завжди будуть зовнішні впливи. Цей розрив між

логікою та досвідом називається фактором Фаджа. Фактор Фаджа є перевіркою точності теорії і заснований на правилі за інших рівних умов, що все інше залишиться або всі інші умови рівні.

Політичні прогнози передбачають систематичне прогнозування подій через поточні тенденції і складаються з аналізу тенденцій і подій. Це досягається за допомогою технічних методів. Прогнози обмежені методами. Доступність тестування враховує ці обмеження. Перевірка прогнозів підсилює правдоподібність передбачень. Ця надійність гарантує, що передбачення відповідають своїй меті для застосування до емпіричного досвіду. Систематичний і процедурний характер прогнозів і пророцтв дозволяє контролювати майбутні події.

Таким чином, контроль над майбутніми подіями можливий, коли досвід організований у моделі, які пов'язують дві чи більше змінних, ця модель досвіду виправдовує причинно-наслідковий зв'язок, який передбачає їх зв'язування.

Методологія, що лежить в основі процесу аналізу політичного ризику, — це практична логіка, в якій прогнози мають бути обґрунтовані та захищені.

Політичний ризик можна визначити як можливість того, що політичні рішення або події в країні вплинуть на бізнес-середовище таким чином, що інвестори втратять гроші або не зароблять стільки грошей, скільки вони очікували. Теоретичний опис політичного ризику складається з диференціації між подіями ризику та факторами ризику. Подія політичного ризику – це окрема подія, що відбувається в навколишньому середовищі, тоді як фактор політичного ризику включає будь-який набір обставин, які впливають на настання події політичного ризику. Подія політичного ризику ніколи не розглядається окремо; після виявлення події політичного ризику завдання полягає в оцінці ефектів політичного ризику. Ефект політичного ризику описує спосіб, у якому проявляється подія політичного ризику. Таким чином, метою аналізу політичного ризику є виявлення та визначення політичних ризиків шляхом декомпозиції політичних ризиків на фактори політичного

ризиків та подій політичного ризику. Політичні ризики далі поділяються на мікроризики, макроризики, внутрішні ризики та зовнішні ризики. Мікроризики є специфічними для галузі, фірми чи проекту, тоді як макроризики тягнуть за собою ризики, що стосуються політичної системи в цілому. І навпаки, походження політичного ризику може бути внутрішнім, якщо ризик виникає з країни перебування. З іншого боку, політичний ризик може бути зовнішнім за походженням, коли політичний ризик є продуктом впливу за межами країни перебування. Таким чином, завдання аналітика політичного ризику полягає в тому, щоб спочатку визначити внутрішні та зовнішні джерела політичного ризику. По-друге, розробник моделі повинен визначити фактори, що призводять до подій політичного ризику, та наслідки подій політичного ризику. Нарешті, розробник моделі повинен побудувати систематичну структуру для оцінки впливу та ймовірності подій політичного ризику. Аналізуючи політичний ризик, аналітик повинен остерігатися плутання політичного ризику з політичною нестабільністю та політичною невизначеністю.

Оцінка політичного ризику сьогодні є завданням першорядної важливості для міжнародного інвестора. У той час як у минулому політичний ризик часто концептуалізувався як ворожі дії урядів приймаючих країн, із швидкими темпами глобалізації його природа та джерела значно змінилися, що підвищило інтереси науковців різних галузей, від міжнародної економіки до міжнародних відносин, від емпіричної політології до психології та теорії прийняття рішень. У той час, коли глобальна рівновага змінилася і колись чіткі відмінності, такі як країни, що розвиваються, та «розвинені» країни, стали розмитими, розвідка та управління ризиками стали основним джерелом занепокоєння.

Питання взаємозв'язку між політикою та діяльністю міжнародних інвесторів стає ще більш гострим у світлі поточної економічної та фінансової кризи, кризи, причини якої – принаймні частково – можна приписати сумнівним виборам політики. З огляду літератури про політичні ризики, чітко впливають деякі проблеми: по-перше, з огляду на безліч значень цього терміну, все ще існує плутанина щодо того, що саме таке політичний ризик і

який найкращий спосіб його оцінити. Це справедливо на кожному рівні аналізу, будь то підхід, заснований на «мікро» чи «макро» політичних ризиках. Основна проблема у цьому відношенні стосується питання, як розробити та провести метадослідження методологій оцінки політичних ризиків. З причин, викладених вище, у більшості випадків зберігається непрозорість навколо вибору, що лежить в основі побудови моделей, а також навколо виробництва та обробки інформації, що враховує моделі. Іншими словами, як можна краще організувати знання для цілей прогнозування, у сфері, яку часто розглядають як «мистецтво» більше, ніж як «науку»?

Чи є спосіб досягти більш високого рівня прозорості? Варто зазначити, що порівняння моделей та індексів політичного ризику також було б важливим для того, щоб уникнути проблеми циркулярності в дослідженнях, що досліджують різні аспекти самого політичного ризику: достатньо згадати, що численні роботи роблять використання одних і тих самих даних про політичний ризик, і їхні висновки, зрештою, покладаються на достовірність таких даних.

Список використаних джерел:

- 1) Jodice, David A. (1985), Political Risk Assessment: An Annotated Bibliography, Bibliographies and indexes in law and political science, no. 3 Westport, Conn. : Greenwood Press, 1985
- 2) Green, Robert T. (1974) Political Structures a a Predictor of Radical Political Change, Columbia Journal of World Business, Spring: 28-36
- 3) Brink, Charlotte (2004), Measuring Political Risk: Risks to Foreign Investment , Ashgate Publishing, Ltd
- 4) Satyanand, Premila Nazareth (2011) How BRIC MNEs deal with International Political Risk , in Karl : Sauvart, Karl :, Sachs, Lisa, Davies, Ken, Zandvliet, Ruben (Eds.) FDI Perspectives: Issues in International Investment. The Vale Columbia Center on Sustainable International Investment
- 5) Сінглтон, W. Т. & Новден, J. eds. 1987. Ризик і рішення.
- 6) Брайман А. & Белл Е. 2003. Методи бізнес-досліджень. 2-е вид. Oxford University Press, Оксфорд. Брайман, А. & Крамер,
- 7) Friedman, Roberto and Kim, Jonghoon, (1988) Political Risk and International Marketing , Columbia Journal of World Business, (Winter), pp.63-74
- 8) Oseghale, B. D. 1993. Political Instability, Interstate Conflict, Adverse Changes in Host Government Policies and Foreign Direct Investment: A Sensitive Analysis. Garland Publishing, New York.
- 9) Bunn, D. W. & Mustafaoglu, M. M. 1978. «Прогнозування політичного ризику». Наука про менеджмент, 24(15), листоп
- 10) Говард, С. О. 1993. Підходи до проблем політичного ризику в ПІІ. УСТ: Кейптаун. (дисертація- М.А.)
- 11) Робок, С. Х. 1971. «Політичний ризик: ідентифікація та оцінка». Колумбія Журнал світового бізнесу: 6-20, липень-серпень. У Фрідман Р. і Кім Дж. 1988. «Політичний ризик і міжнародний маркетинг». Columbia Journal of World Business, зима

- 12) Simon, Jeffrey D., (1984) A Theoretical Perspective on Political Risk, *Journal of International Business Studies*, Vol. 15, No. 3 (Winter), pp. 123-143
- 13) Kobrin, S. J. 1978. "When does Political Instability Result in Increased Investment Risk?", *Columbia Journal of World Business*, Fall.
- 14) Weimer, D. L. & Vining, A. R. 2005. Аналіз політики: концепції та практика. 4-е вид. Пірсон Прентіс Хол, Нью-Джерсі.
- 15) Weimer, D. L. & Vining, A. R. 2005. Аналіз політики: концепції та практика. 4-е вид. Прентіс-Холл, Нью-Джерсі
- 16) Cioffi-Revilla, C. 1998. Політика та невизначеність: теорія, моделі та застосування. Видавництво Кембриджського університету, Кембридж
- 17) Калверлі, Дж. 1985. Аналіз ризику країни. Баттервортс, Лондон
- 18) Frei, D. & Ruloff, D. 1988. "Методологія оцінки політичного ризику". *World Futures*, 25
- 19) Kegley, C. W. & Wittkopf, E. R. 2004. Світова політика: тенденції та трансформація. 9-е вид. Томсон Уодсворт, Каліфорнія
- 20) Фрідман Р. і Кім Дж. 1988. «Політичний ризик і міжнародний маркетинг». *Columbia Journal of World Business*, зима
- 21) Berry, Charles (2010) *The Convergence of the Terrorism Insurance and Political Risk Insurance Markets for Emerging Market Risk: Why It is Necessary and How It Will Come About* in Moran, Theodore H. , West, Gerald T. , Martin, Keith (Eds.) *International Political Risk Management - Needs of the Present, Challenges for the Future*, The World Bank: Washington D.C.
- 22) Satyanand, Premila Nazareth (2011) *How BRIC MNEs deal with International Political Risk* , in Karl : Sauvart, Karl :, Sachs, Lisa, Davies, Ken, Zandvliet, Ruben (Eds.) *FDI Perspectives: Issues in International Investment*. The Vale Columbia Center on Sustainable International Investmen

- 23) Hoti, Suhejla and McAleer, Michael, (2004) An Empirical Assessment of Country Risk Ratings and Associated Models, Journal of Economic Surveys, Wiley Blackwell, vol. 18(4), pages 539-588, 09
- 24) Howell, Llewellyn D., Chaddick, Brad,(1994) Models of Political Risk for Foreign Investment and Trade - An Assessment of Three Approaches, The Columbia Journal of World Business, Volume: 29, Issue: 3, pp. 70-91
- 25) Mayer, Emilio (1985), International Lending: Country Risk Analysis, Reston, Va. : Reston Financial Services
- 26) Eiteman, David K., and Stonehill, Arthur I.(1973), Multinational Business Finance, Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- 27) Root, Franklin R. (1972) Analyzing Political Risks in International Business,
- 28) Ascher and Overholt, 1983: 75
- 29) Meehan, E. J. 1988. The Thinking Game. Chatham House Publishers, Chatam
- 30) Venter, A. J. 1998. Уряд і політика в Новій Південній Африці. 2-е вид. Ван Шайк, Преторія.
- 31) Вентер, А.І. 1999. «Падіння Сухарто 1998 року: підтвердження ключових індикаторів політичного ризику?» Strategic Review for Southern Africa, 21(2)
- 32) Du Plooy, M. 2002. Дослідження комунікацій: методи, методи та застосування. Юта, Лансоун
- 33) Brummersted, D. A. 1998. Host Country Behaviour Issues and Concepts in Comparative Political Risk Analysis. In Rogers, J., ed. Global Risk Assessments: Issues, Concepts & Applications. Book 3. Global Risk Assessments, Riverside.
- 34) Heywood, A. 1997. Politics. Macmillan Press, London.
- 35) Manning, B. 1977. "The Congress, the Executive and Intermestic Affairs". Foreign Affairs, 55. In Brummersted, D. A. 1998. Host Country

Behaviour Issues and Concepts in Comparative Political Risk Analysis.
Global Risk Assessments, New York.

- 36) McDaniels, T. & Small, M. J. 2004. Risk Analysis and Society: An Interdisciplinary Characterisation of the Field. Cambridge University Press, Cambridge.
- 37) Schoemaker, P. J. H. 1993. "Multiple Scenario Development". Strategic Management Journal, 14.
- 38) Vose, D. 2000. Risk Analysis. 2nd ed. John Wiley & Sons, Chichester.
- 39) O'Leary, M. K. & Coplin, W. D. 1975. Quantitative Techniques In Foreign Policy Analysis and Forecasting. Praeger, London.
- 40) Cantor, R. & Packer, F. 1997. Determinants and Impact of Sovereign Credit Ratings. In Rogers, J., ed. Global Risk Assessments: Issues, Concepts & Applications. Book 4. Global Risk Assessments, Riverside.